

GLASILO

DELOVNEGA KOLEKTIVA LIP BLED

LETO XVIII

PETEK, 23. DECEMBER 1988

ŠTEVILKA 6

Pred iztekom starega leta

Leto 1988 se izteka in zato je prav, da se spomnimo, kako smo ga preživeli, kako smo delali in s kakšnimi problemi smo se srečevali.

Kljub težavam, katere so se odražale v vse večji inflaciji, zmanjšanju kupne moči prebivalstva in gospodarstva, neustreznemu tečaju dinarja in stimuliranja izvoza, zmanjševanju investicij in stanovanjske izgradnje, smo v letošnjem letu znotraj posameznih obratov delovne organizacije zaostali za predvidevanji. Torej načrtovanih ciljev nismo v celoti dosegli, vendar so naši poslovni in drugi kazalci gospodarjenja v primerjavi s sorodnimi delovnimi organizacijami v panogi dobri.

Že v letu 1987 smo sklenili, da je potrebno prodajno mrežo čimbolj približati direktnemu kupcu, zato smo v preteklem letu zgradili nov center za inženiring in marketing na Bledu ter odprli poslovalnico v Beogradu in Kragujevcu, poleg tega pa od reorganizacije prodajnega sektorja pričakujemo večji plasm naših izdelkov. Čeprav ugotavljamo, da doseženi rezultati niso slabi imamo znotraj poslovnega sistema še veliko rezerv, zato z rezultati ne moremo in ne smemo biti zadovoljni.

Vsi si želimo, da bi v prihodnjem letu, ki bo zaradi vse večjega naraščanja inflacije in drugih gospodarskih problemov težavnejše kot letošnje, dostojno preživeli. Zato bomo v letu 1989 izvedli naslednje akcije:

- neprestano spodbujanje večje ustvarjalnosti in kreativnosti pri delu
- izboljšali kvaliteto proizvodov
- dopolnjevali proizvodne programe z izvenserijskimi proizvodi ter hitreje razvijali nove in spremenjene proizvode za boljše obladovanje trga
- agresivneje prodajali na domačem in tujem trgu
- dokončali investicijo v temeljni organizaciji Podnart
- nadaljevali z vlaganji v prodajne prostore po Jugoslaviji
- še naprej zmanjševali zaloge reproductivnega materiala, rezervnih delov in izdelkov.

V letu 1988 smo sprejeli spremembe in dopolnitve ustave SFRJ, kar nam je dalo podlago za spremembo ostale zakonodaje. Nekaj osnutkov zakonov je že v obravnavi. Med temi so za delovne organizacije največjega pomena: zakon o podjetjih ter zakon o računovodstvu, kakor tudi zakon o delovnih razmerjih in zakon o tujih vlaganjih. Z njimi bomo morali uskladiti svoje samoupravne splošne akte najkasneje do konca polletja prihodnjega leta. Nekaj najnujnejših predpisov smo že vnesli v določila delovne organizacije v obliki začasnih sklepov, ki naj bi jih upora-

bljali vse do končne uskladitve naših splošnih aktov z zakonskimi predpisi. Iz vsega navedenega je jasno, da nas tudi na področju interne zakonodaje čaka v prihodnjem letu še veliko težkega dela.

Za vse te aktivnosti smo že sprejeli smernice za plan, kjer smo postavil osnovna izhodišča delovanja in ravnanja ter materialne okvire dela v letu 1989.

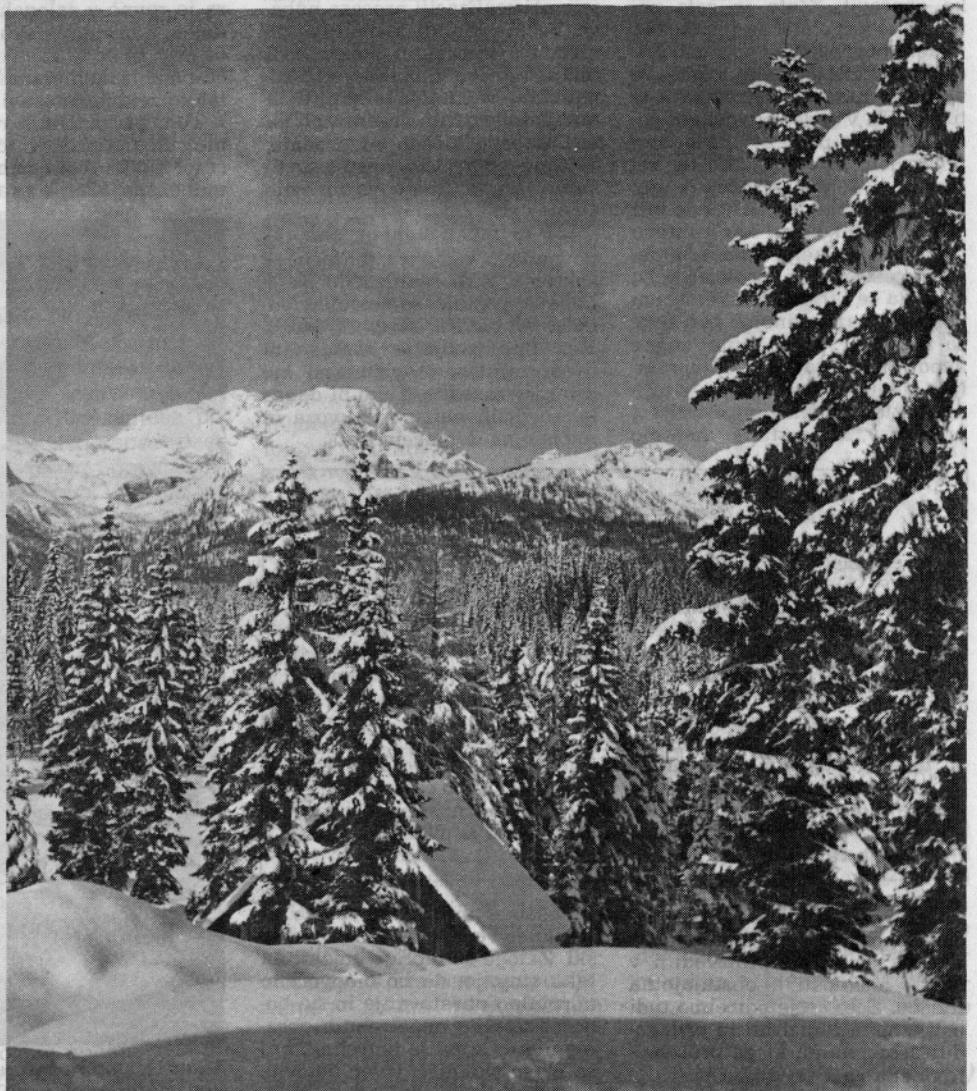
Spoštovane sodelavke in sodelavci!

V težavnih časih, v katerih živimo, imamo priložnost, da uredimo probleme, katerih še nismo uspeli rešiti v preteklosti in probleme, kateri se nam pojavljajo na novo. Izboljšati moramo predvsem naš odnos do dela in tako vnesti v svoje delo še več kakovosti, odgovornosti in tovarištva.

Prepričan sem, da nam bo to uspelo in to zato, ker smo tudi z dosedanjim delom dokazali, da smo sposobni več in bolje delati.

V letu 1989 želim vam, kakor tudi vašim družinam veliko delovnih in življenjskih uspehov

Urednik



Nemoteno delovanje nabavne funkcije je eden osnovnih pogojev za uspeh delovne organizacije

Proces nabave je eden od procesov, ki so potrebni za celotni cikel proizvodnje od surovin do gotovih proizvodov, ki se plasirajo na tržišču. Brez nabave strojev in za te rezervnih delov ter surovin ali izdelavnih materialov ni proizvodnje in ne prodaje gotovih izdelkov. Zato se vsaka proizvodnja začne z nabavo, oziroma dobavo osnovnih izdelavnih materialov. Če nabava ni urejena, tudi proizvodnja ne more funkcionirati, pa če je lahko še tako dobro urejena. Nabava so torej vhodna vrata za vsako proizvodnjo, skozi katera prihajajo osnovna izdelavna sredstva in osnovni izdelavni materiali.

To je stik s tržiščem na vhodni strani. Zato ni vseeno kako delujejo nabavne funkcije in kako močna zasedba je na teh funkcijah. Tu gre prvenstveno za poznavanje materialov za poznavanje tržišča, dobaviteljev, za kvaliteto materialov, za dobavne roke, na katere je vezan ves cikel proizvodnje in zaloge materialov, za prodajne cene izdelavnih materialov, za plačilne pogoje, skratka za velik del ekonomike delovne organizacije. Še posebno je to pomembno danes ob velikem divjanju inflacije in stalni menjavi zakonov. Ni vseeno kje se nabavi materiale, kakšne materiale, pod kakšnimi pogoji in za kakšno ceno. To so v osnovi vhodna vrata v delovno organizacijo, kjer se da s pravočasnimi pametnimi ukrepi prihraniti veliko denarja ali ga pa z nepravilnimi ukrepi lahko veliko zapraviti. Zato je zelo pomembno kako močna je zasedba na tem področju, še posebno pride to do izraza, če je v nabavo vključen tudi uvoz ali nabava iz tujine. Ta v jugoslovanskem gospodarstvu podleže posebnim predpisom in omejitvam ter režimom, ki se stalno spreminjajo. Zato je neobhodno potrebno biti s tem na tekočem, kar zahteva poleg normalnega komercialnega dela še precej birokratskega dela, da se lahko v pravem času koristijo najugodnejše poti uvoza ali da se pravočasno izogne nepotrebnih davkov, ki spremljajo skoro vsako nabavo iz tujine. Poleg poznavanja tržišča, predpisov, ki se stalno menjajo

je potrebna tesna povezava s proizvodnjo, s finančno službo ter prodajno službo ali s plasiranjem proizvodov na izhodne delovne organizacije. Često so nabave vezane na prodajo ali gredo tokovi skozi iste trgovske delovne organizacije, ki pogojujejo za določeno kvoto prodaje, določeno količino nabave. Često so tudi prodajni pogoji neločeno vezani.

Podobno je tudi pri inozemskih partnerjih, še posebno, če je sklenjena kooperacijska pogodba ali kompenzacijski posli ali maloobmejna menjava. Zato ni čudno, da imajo nekatera podjetja v komercialni nabavo in prodajo. Veliko pa je podjetij, ki imajo nabavo vezano na proizvodnjo, ki ravno tako dobro funkcionira, če je dobro organizirana in dobro povezana z vsemi ostalimi službami, ki sodelujejo pri realizaciji procesa nabave. Večina velikih delovnih organizacij s trgovskim poudarkom imajo nabavo in prodajo v komercialni, večinoma srednjih in manjših delovnih organizacij pa ima nabavo ločeno od prodaje, odvisno od specifičnosti asortimana, ki ga imajo posamezne dejavnosti.

LIP je imel nekdanje organizirano nabavo v okviru tehničnega sektorja, z reorganizacijo pa je nabava postala samostojen oddelek v okviru skupnih služb. Ker ima podjetje samostojni uvoz, zahteva to primerno kadrovske zasedbe. Tako bi danes lahko delili nabavo iz uvoza in nabavo na domačem trgu.

Po asortimanu pa se nabava deli takole:

— Nabava glavnih in pomožnih repromaterialov za uteceno stalno proizvodnjo. Tu je določen plan proizvodnje, iz katerega sledijo izdelavni materiali.

— Nabava osnovnih strojev z vsemi rezervnimi deli, ki se jih delno da planirati, delno pa ne, ker nastanejo potrebe pri okvarah. Mogoče jih je zamenjati samo z dobrim preventivnim vzdrževanjem. Potrebe nabave pri okvarah so najbolj kritične še posebno iz uvoza, ker so ponavadi vse zelo nujne.

— Nabava materialov za naročninsko proizvodnjo za takojmenovana pogodbena naročila strojne opreme. Tu pride do naročila šele po podpisu pogodbe, ki je vezana na rok montaže. Po pogodbi se izdelajo šele načrti in terminski plan izdelave, iz katerega sledi nabava materialov. Ti so često vezani s kratkimi roki, ki jih je težko uskladiti z možnostmi, ki obstajajo na tržišču, tako na domačem trgu kot iz uvoza. Zato nastanejo ravno tu često velike težave.

Čeravno so tu trije različni načini dobave materialov, se mora nabava približati proizvodnji v okviru možnosti, ki obstajajo na tržišču. Zato se je potrebno tudi ustrezno organizirati in prilagoditi asortimanu, ki ga proizvodnja zahteva.

Poseben problem so zaloge, ki so danes vezane z velikimi stroški. Zaloge se morajo znižati na tako stopnjo, da bo omogočeno normalno obratovanje in ne bodo povzročile nepotrebnih obremenitev. Če pa je potrebno, naj se blago skladišči izven delovne organizacije.



Priznanje za uspešno sodelovanje s f. Henkel

Firma Henkel sodeluje z LIP-om že od začetka proizvodnje gradbenih plošč, od leta 1959 — ne samo z dobavo lepila, ampak tudi pri tehnološkem razvoju proizvodnje gradbenih plošč. V tehnološki lepljenja odnosno v kompletnem opažnem sistemu je firma Henkel z LIP-om sodelovala z roko v roki.

Zato je LIP na svojo 40-letnico povabil tudi firmo Henkel kot dolgoletnega dobrega partnerja. Žal se predstavniki firme Henkel niso mogli udeležiti proslave, za kar so se opravičili.

Ob poslovnem obisku v novembru 1988 so LIP-u izročili eno najvišjih priznanj za dolgoletno uspešno sodelovanje — kipec kneza JOHANNÄ WILHELMA II., ki predstavlja že od sredine 17. stoletja simbol mesta Düsseldorf. Takšno priznanje firma Henkel podeli redkim firmam, le tistim, s katerimi ima dobro dolgoletno sodelovanje.

Celotni kolektiv LIP-a Bled je lahko ponosen na takšno priznanje, ki je dobra vzpodbuda za nadaljnje sodelovanje.

Veliko manevrskega prostora je ravno v zalogah rezervnih delov. Z urejenim skupnim skladiščem bi se te zaloge lahko občutno znižale in nabava teh bi se lahko zelo poenostavila.

Tudi pri plačilnih rokih posameznih materialov so še velike rezerve. Tu mora nabava s permanentno akcijo za daljše pla-

čilne roke izboljšati finančne pogoje delovne organizacije. Podobno je pri posameznih rabatih, skontih in drugih kupoprodajnih pogojih.

To je le nekaj nakazanih akcij, na katerih bomo morali stalno in povezano delovati in uspehi ne bodo izostali.

Drago Maselj, dipl. ing.

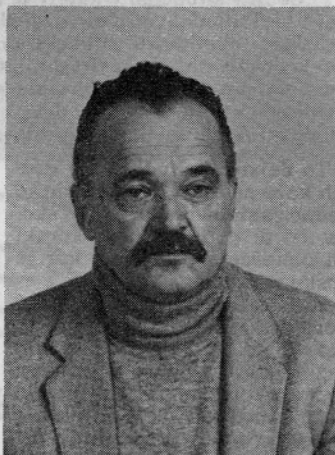


Skladišče mora biti urejeno tako, da inventurna komisija lahko takoj ugotovi dejansko stanje količin

Novi obrazi na delih vodenja v DSSS

Karel Maselj, rojen 19. 10. 1933, je bil sprejet na dela in naloge vodje nabavnega sektorja.

Po zaključeni biotehnični fakulteti se je leta 1960 zaposlil pri GG Ljubljana. Ko je odlučil vojaški rok, se je leta 1962 zaposlil pri LIP Bled. V Bohinjski Bistrici v TO Tomaž Godec je delal kot obratovodja, kasneje v tehničnem sektorju, v prodaji — izvozu, nekaj let pa je bil direktor TOZD Trgovina. Od leta 1979 do letos je združeval delo v SOZD Uniles v Ljubljani, kjer si je nabral veliko izkušenj na področju nabave-kooperacije — notranje trgovine ter uvoza.



Anica Švab,

rojena 26. 6. 1955, se je zaposlila na delih in nalogah vodje izvoza v prodajnem sektorju.

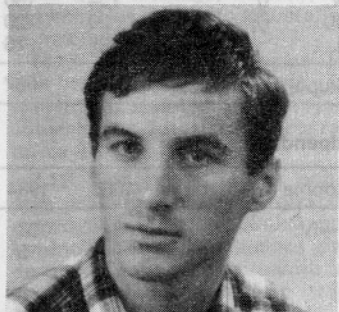
Srednjo ekonomsko šolo je zaključila v Kranju. Leto dni je bila kot dinarski likvidator zaposlena v Ljubljanski banki v Radovljici. Visoko ekonomsko komercialno šolo je v Mariboru zaključila leta 1980. Zaposlila se je v SAVA Kranj, TOZD — TAP kot komercialist za izvoz avtopnevmatike.



Mirko Rimahazi,

rojen 12. 7. 1960 opravlja dela in naloge vodje maloprodaje v prodajnem sektorju.

Po zaključeni gimnaziji je nadaljeval šolanje na Biotehnični fakulteti v Ljubljani, študij je dokončal leta 1983. Dve leti in pol si je na lesnem področju nabral izkušnje pri LIP Bled TO Rečica. Poskusil je kot kmetkooperant pri KZ Bled. Letošnje jesen pa je prevzel naloge vodje v maloprodaji.



Izobraževanje

Izobraževanje strokovnih kadrov sodi danes v svetu med najbolj pereče probleme gospodarstva vsake razvite napredne zemlje ne samo zaradi naglega napredka znanosti in tehnike, pač pa tudi zaradi splošnih potreb prebivalstva, dviganja standarda in kulturne ravni.

Gospodarstvo vseh sodi močno občuti pomanjkanje izobraženih in usposobljenih kadrov, brez katerih ni mogoče misliti na kakršenkoli večji napredek. V gospodarstvu se danes zavedajo, da je vlaganje v kadre gospodarska investicija in da je to eden od pogojev za ekonomski razvoj.

Ena od značilnih potez v sistemih izobraževanja strokovnih kadrov je ta, da se razen potrebnih znanstvenih raziskav v svetu usmerjajo močno na operativne naloge izobraževanja. Ta vpliv in neposreden pritisk gospodarstva na izobraževalno politiko je močno čutili v razvitih državah, zato teži večina industrijsko naprednih držav za tem, da bi ustvarile sodoben, praktičen in gospodarsko sistem najustreznejši sistem izobraževanja strokovnih kadrov, ki naj bi najbolje zadovoljili trenutne in perspektivne potrebe države.

Druga značilna črta v sistemih izobraževanja pa je prizadevanje, da bi dali široko izobrazbo in s tem omogočili hitrejšo premeščanje in večjo uporabnost strokovnih kadrov. S tem je omogočena večja možnost prehajanja z enega delovnega mesta na druge zaposlitve, ki so zaradi hitrih organizacijskih sprememb v svetu nujne.

V razvitih državah sistem izobraževanja prilagajajo gospodarskemu razvoju. Sistem izobraževanja je vedno tesno povezan z družbeno-ekonomskimi pogoji, možnostmi, gospodarskim napredkom in podobno.

Z uvedbo usmerjenega izobraževanja je bilo v gospodarstvu pogosto slišati pripombe, da strokovni kadri niso zadostno usposobljeni za začetek dela. Zato je dan velik poudarek izobraževanju v delovnih organizacijah. Izobraževanje v DO pa se razvija le v tolikšni meri, kolikršen je interes delovnega kolektiva, oziroma kakršne so potrebe in zahteve po bolj in vsestransko usposobljenih proizvajalcih in upravljalcih. Potrebe so največkrat odraz pozitivnih stališč do izobraževanja in iniciative delovnih kolektivov. Dobro ugotovljene potrebe so najboljša osnova za to, da uresničimo vse pogoje za sistematično izobraževanje delavcev.

Izobraževanje strokovnih kadrov je celota, ki ne obsega samo znanja za neposredno izvrševanje strokovnega dela, ampak tudi sočasno skrb za vzgojo humane, razgledne in kulturne osebnosti.

Ko govorimo o sistemu izobraževanja strokovnih kadrov, v nobenem primeru ne smemo ločevati rednega šolanja od izobraževanja v DO. Za ustrezno usposobitev visokostrokovnega kadra potrebuje po osnovni šoli še dodatnih 9—10 let izobraževanja in usposabljanja.

nja. Zato lahko le pravočasno načrtovanje kadrov zagotovi, da v pravem trenutku, v kar največji možni meri našemu gospodarstvu nudimo in zagotovimo ustrezno usposobljene kadre.

Planiranje kadrov, zaposlovanja, izobraževanja, usposabljanja in napredovanja je vse prepogosto zanemarjeno, kar pa posredno vpliva tudi na tehnično tehnološki razvoj tako OZD, kot tudi gospodarstva v celoti.

Današnji čas stalnih družbeno-ekonomskih in tehnoloških sprememb v svetu postavlja pred našo družbo zahteve po nenehnem širjenju količine in kakovosti znanja, kar še posebej velja za zaposlene delavce, ki so temeljni dejavnik ustvarjanja materialne osnove gospodarstva in družbe. Pogoji za vključitev v svetovne razvojne tokove je predvsem inovativno, učinkovito in konkurenčno gospodarstvo. To terja nenehno širjenje in poglobljanje znanja pri delu in splošno razglednost zaposlenih.

V naši družbi in združenem delu razpolagamo z relativno manjšo količino znanja kot gospodarsko razvitejša država. To se pokaže že v formalni primerjavi klasične izobrazbene strukture zaposlenih ali primerjavi, koliko let izobraževanja so povprečno zaključili zaposleni v našem združenem delu in koliko v razvitih državah.

Še slabša je slika, če ta merila o količini znanja razširimo na nova znanja, ki jih zaposleni v razvitih državah intenzivno pridobivajo s stalnim izpopolnjevanjem znanja in strokovnim usposabljanjem. Znanje je tudi premalo vrednoteno, prav tako je premalo vzpodbud za dodat-

no pridobivanje znanja. Izobraževanje mladine v času rednega šolanja se razvija v smeri pridobivanja splošnih in strokovno teoretičnih znanj, zato morajo delavci specialna strokovna in praktična znanja pridobivati v času dela in v povezavi z delom, za katerega se pripravljajo ali ga že opravljajo. To odgovornost je prevzelo združeno delo z uvedbo usmerjenega izobraževanja.



Vzgojnoizobraževalni programi srednjega izobraževanja, po katerih poteka vzgojno izobraževalno delo v usmerjenem izobraževanju vključuje kot obvezno sestavino tudi usposabljanje z delom, ki se izvaja le kot proizvodno delo oziroma delovna praksa. Usposabljanje se izvaja tudi v času počitniške prakse in v času pripravništva.

Proizvodno delo v naši DO oziroma počitniška praksa je potekala zadovoljivo, tako da ni bilo kakšnih večjih problemov. Pripravniška praksa poteka po določenih programih. Ob koncu pripravniške dobe ugotovljamo, da so si pridobili solidno znanje.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Izobraževanje

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kvalifikacijska struktura DO se počasi, toda stalno izboljšuje.

Enaka ugotovitev velja za štipendiste in študij ob delu.

Kvalifikacijska struktura

Zaposleni

Stopnja izobrazbe	1983	1984	1985	1986	1987	1988
I.	166	130	140	159	158	152
II.	414	457	442	414	412	408
III.	—	—	4	4	7	4
IV.	309	294	348	346	375	376
V.	154	160	180	170	172	181
VII.	29	20	26	26	26	26
VI.	25	26	28	28	32	37
Skupaj	1087	1087	1168	1147	1182	1184

Štipendisti

Stopnja izobrazbe	1983	1984	1985	1986	1987	1988
II.—IV.	34	33	43	40	46	64
V.	4	5	19	39	52	67
VI.	—	—	2	8	9	14
VII.	5	5	8	10	14	12
Skupaj	43	43	72	97	121	157

Študij ob delu

Stopnja izobrazbe	1983	1984	1985	1986	1987	1988
II.—IV.	—	18	19	1	1	32
V.	—	—	6	9	10	14
VI.	7	8	8	13	16	16
VII.	—	—	1	3	2	2
Skupaj	7	26	34	26	29	64

V okviru delovne organizacije vsako leto organiziramo seminar za vodje proizvodnje in ves tehnični kader. Običajna udeležba je od 25 do 50 udeležencev. Teme seminarja so iz aktualne problematike gospodarskega stanja in občasne teme o medsebojnih odnosih v organizacijah združenega dela.

V jesenskem roku letošnjega leta smo začeli z rednimi strokovnimi predavanji za vodilne in vodstvene delavce, na katera vabimo 60 sodelavcev.

Večkrat smo organizirali seminar za organe samoupravljanja. Vsake dve leti organiziramo seminar za voznike viličarjev, ki se ga običajno udeleži 10 do 15 kandidatov. V zadnjih 5 letih sta bila organizirana dva oddelka za obdelovalce lesa kot zunanja oddelka Srednje lesarske šole iz Škofje Loke. Od 20 prijavljenih običajno uspešno zaključijo šolanje 15 kandidatov.

V spomladanskem roku t. l. smo organizirali predavanja na oddelku za obdelovalce lesa na Bledu za kandidate v TO Tomaž Godec in TO Rečica, ki ga obiskuje 14 delavcev.

V jesenskem roku pa smo organizirali nov oddelek za obdelovalce lesa za delavce iz TO Podnart in TO Mojstrana, ki šteje 17 kandidatov.

Vsako leto konča tečaj za pridobitev naziva priučenega lesarskega delavca — PK od 25 do 35 zaposlenih. Po posameznih TO so bila organizirana kratka predavanja in preizkusi znanja iz varstva pri delu za delavce v neposredni proizvodnji.

Vsa leta je bil dan velik poudarek izobraževanju gasilskih enot in enot civilne zaščite.

Naša delovna organizacija se je razvila iz zastarelih žag in manjših obrtnih delavnic v sodobno delovno organizacijo, ki ima sodobne naprave in pripomočke ter sodobne in zahtevne tehnološke procese različnih finalnih proizvodov, ki so marsikje vodeni elektronsko.

Prav tako smo vpeljali avtomatsko obdelavo podatkov na vseh področjih poslovanja. Poskrbeli smo tudi za strokovne kadre vodenja in upravljanja. Če hočemo slediti hitremu razvoju v svetu moramo dati temu področju še večji pomen.

Lipova strojogradnja — še obstajajo možnosti

Čeprav situacija, v kateri se naša strojogradnja nahaja, ni lahka, stvari nikakor niso brezizgledne. Res je, da se nahajamo v težki družbeno-ekonomski situaciji v naši državi na splošno in da je sedanja družbena učinkovitost tolikšna, da bo tudi v prihodnje močno omejena poraba — tudi investicijska, vendar je tudi res, da smo, zahvaljujoč se intenzivnemu delu in aktualnosti naših ponudb, uspeli dobiti toliko naročil, da je proizvodnja normalno zasedena.

To dejstvo in tudi nekaj drugih kaže na to, da je področje še vedno zanimivo in da bi bilo škoda, če bi nepremišljeni koraki ali obnašanje podrlo to, kar je doslej zgrajenega.

Kaj kaže situacija na trgu? Potrebe v lesnopredelovalnih obratih so še vedno tudi po tem segmentu proizvodov in storitev, ki so predmet našega proizvodnega programa velike, vendar so vsi procesi pridobivanja poslov, zaokrožanja finančnih konstrukcij, do doslednosti v izvedbi, veliko bolj zaostreni, kar vsakega izvajalca sili v dosledno izvajanje zahtevane kakovosti svojih uslug. Tako stanje je razlog za pozitivne premike v vseh tistih sredinah, koder to želijo, zmorejo in vzdržijo in to je dobro.

Tudi naše sodelovanje na sejnih v letošnjem letu, tudi na zadnjih v Sarajevu in Beogradu, na katerih smo sodelovali le s slikovnim in prospektivnim materialom in z našim komercialnim predstavnikom je potrdilo omejenost značilnosti z dodatkom, da se pojavlja tudi vedno večji interes po industrijskem obnavljanju predvsem dražjih strojnih linij, s čimer se odpira novo zanimivo področje dela, ki bi ga morala zasledovati in reševati naša servisna dejavnost in ki je glede na naš dosedanji način specifičen. Ob ustrezni stalni obdelavi trga, naši dosledni prisotnosti na trgu, s hitrim odzivanjem na ponudbe in z dobrimi strokovnimi rešitvami se da še vedno dobivati primerne posle. Tu so zelo pomembne reference, ki so pogostokrat odločilnega pomena.

Katere akcije smo izvajali doslej, da bi uspešneje gospodarili? Kolikor je bilo mogoče hitro smo razvijali nove in dopolnjevali obstoječe proizvode, da bi ustregli potrebam naročnikov.

Kooperacijsko proizvodnjo smo razširili na nove tipe strojev, ki so aktualni za naše tržišče in za kooperacijsko izmenjavo s tujimi partnerji. S tem da smo pridobili novo kooperacijo za stroje za optimirno širinsko razžaganje desk, smo zaokrožili ponudbo za kompletno opremljanje obratov za lameliranje in decimiranje lesa, kar si štejejo za pomemben uspeh in priznanje LIP, ki kot sodobna lesna predelava z visokim deležem izvoza kvalitetno stoji za vsem tem.

Kooperacija ostaja tudi v prihodnje zelo aktualno področje dela zaradi vrste prednosti, ki jih ponuja. Prenos znanja, obvladovanje kompleksnejših zah-

tevnih projektov in navajanje na evropski nivo kakovosti so ključne postavke, ki jih lahko štejejo kot prednosti takega sodelovanja. Ocenjujemo, da si bomo s solidnim delom odobrli in ustvarili nove podlage, da bi vsaj tretjinski delež naših proizvodnih zmogljivosti pokrivali s posli iz kooperacije. Ker tudi na področju transportnih naprav postopno uvajamo modullo gradnjo, se je prav to pokazalo tudi kot dodatno zanimiv proizvod za kooperacijsko izmenjavo, saj obstaja realen interes pri naših tujih kooperacijskih partnerjih tudi po teh proizvodih. Da je dosežen primeren nivo sodelovanja na tem področju, kaže tudi interes in izraženo zaupanje naših partnerjev, ki so pripravljeni pri nas v celoti naročiti za potrebe svoje prodaje celotne linije, seveda pod ključnima pogojema: sprejemljiva cena, zanesljivost delovanja.

Možnosti, ki jih imamo, da še uspešneje nadaljujemo začeto delo, niso majhne. Kljub temu da poznamo načelo, da so možnosti za zadovoljevanje potreb vedno manjše od potreb, preostaja dvoje področij, na katerih bo treba storiti pomembne premike v prihodnje:

— le s sodobnim projektivnim načinom dela, seveda ob računalniški podpori bomo lahko obvladovali naše obsežne in zapletene naloge, dogodke in pojave,

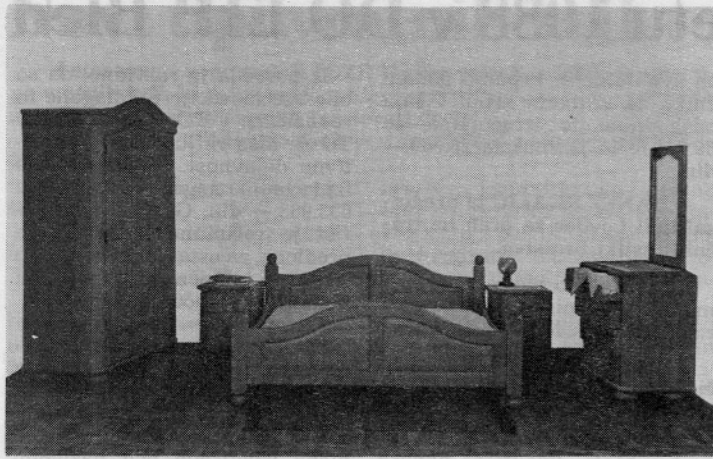
— v sami proizvodnji bo lahko le ustrezno opremljen oddelek za mehansko obdelavo kovin z odvzemanjem delcev kos zahtevnim nalogam strojogradnje.

Ob vsem tem, bolj materialnim osnovam pa dodajamo še eno pomembno ugotovitev. Vedno je človek tisti osrednji činitelj, ki s svojo sposobnostjo, znanjem in odnosom daje pečat vsaki stvari. Človek je v svoji osnovi kolektivno bitje, ki je kot individuum neoporenen in hitro ranljiv. Zato se zavedamo, da smo vsi skupaj na področju Lipove strojogradnje kot celica, ki lahko samo homogena ustvarja nova rojstva, nove kalli, nove celice. Čeprav jemljemo prispodobo iz narave, vemo, da samo zdrave celice lahko kljubujejo vsem škodljivostim, vemo, da bomo samo v ustvarjalnem, tovariškem medsebojnem vzdušju zmogli naloge, ki nam bodo omogočile preživetje. Prav gotovo je preživetje glede na sedanji čas aktualen cilj, vendar ni tisto, s čimer bi bili zadovoljni, saj smo prepričani, da je v naši celici dovolj energije in znanja, da lahko storimo še kaj več.

Gvido



Blažević



HELENA

Program spalnic

Program spalnic HELENA, večini poznan pod delovnim imenom SONET, je rustikalni program, namenjen za opremo spalnic v individualnih stanovanjih, kot tudi družbenih, predvsem za opremo hotelov in pensionov.

Program se razlikuje od obstoječih LIP pohištvenih programov predvsem po svojih značilnostih, kot so mehko zaobljeni robovi, masivni izgled, polkrožni zaključki, okrogli podstavki ozi-

roma noge, lomljene stranice, ki prehajajo v frontalni del, kovinska vodila pri predalih ter predalih pri omarah in bogatejša stranice pri posteljah.

Pohištvo je v celoti izdelano iz masivnega smrekovega lesa, luženo s pozitivnim lužilom svetlo medene barve ter lakirano z enakokomponentnim lakom.

Asortiman programa je zelo bogat, še zlasti pri omarastih elementih, iz katerega se lahko sestavi po želji posameznika ambientalni sestav.

Elementi programa:

- enojna postelja HELENA 90
- dvojna postelja HELENA 180
- nočna omarica HELENA
- komoda HELENA z ogledalom
- trikrilna omara HELENA/3, pregrajena na dva dela (odlaganje — obešanje in trije predali)
- štirikrilna omara HELENA/4, pregrajena na dva dela za obešanje in z dvema predaloma
- petkrilna omara HELENA/5, pregrajena na tri dele: obešanje — odlaganje — obešanje in trije predali

Podloge posameznih elementov v obliki skic je posredovala firma IPH Žitara vas na avstrijskem koroškem, ki je tudi prvi naročnik. Priprava dela v TO Tomaž Godec v Boh. Bistrici je izdelala delavniške načrte, na podlagi katerih so se izdelali prototipni sestavi. Na teh so že bile opravljene korekture po zahtevah kupca, tako da je prva serija že v proizvodnji, ki bo gotova predvidoma v januarju prihodnjega leta.

Posamezne elemente sedaj preizkušajo v Ljubljani v testnem laboratoriju za pohištva pri Biotehniški fakulteti po zahtevah JUS standardov za pohištvo.

Projektivni razvojni biro pa pripravlja tehnično dokumentacijo, montažna navodila in material za obeleževanje.

Program je predviden za izvoz, nekaj sestavov pa bodo prodali tudi na domačem tržišču.

Program je bil že predstavljen na Beograjskem salonu pohištva, kjer je vzbudil pozornost in interes številnim obiskovalcem.

Stalno pa je razstavljen ambientalni sestav že od otvoritve Centra za inženiring in marketing v razstavnem prostoru trgovine, kjer so že nekaj posameznih elementov programa in kompletov prodali.

Papler



Lakiranje vrat omare

Predstavili smo se v Beogradu

V dneh od 14.—20. novembra je bil v Beogradu največji sejem pohištva pri nas, kjer smo razstavljali proizvajalci iz vse Jugoslavije.

Sejmišče je obsegalo 14 razstavnih hal in v prvi hali smo razstavljali tudi mi. Letos nam je uspelo dobiti svoj razstaveni prostor, katerega bomo poskušali obdržati tudi v bodoče. Kljub majhni površini (40 m²) smo na njem predstavili naš redni program pohištva, in sicer spalnico BOHINJ in otroško sobo 401/S. Naš razstaveni prostor je bil primerno urejen. Povpraševanje za naš program je bilo precejšnje, kljub naši stilni opredeljenosti in sedanjemu trendu pohištva v Jugoslaviji.

V istem razstavnem paviljonu smo bili predstavljeni tudi na razstavnem prostoru trgovske organizacije Slovenijales. Tu smo razstavljali spalnico Helena, ki je namenjena predvsem za izvoz, v manjših količinah pa bo na razpolago tudi domačemu

trgu. Predstavljena je bila tudi spalnica SAVA, za katero je bilo zanimanje tako s strani domačih kupcev kot tudi tujih.

Med številnimi razstavljalci iz Slovenije so po urejenosti razstavnih prostorov in prikazanih programih izstopali: Meblo, Lesnina, Stol, Gorenje, Marles ter Slovenijales, ki imajo že ustaljene razstavne prostore.

Med zanimivostmi sejma je bilo razstavljeno pohištvo iz prejšnjega stoletja ter razvojne smernice oz. futuristični programi za 21. stoletje.

LIP Bled je na salonu pohištva predstavil celotni proizvodni program, kar je vsekakor pohvalno in nujno za v bodoče glede na sedanjo tržno situacijo in konkurenco na domačem tržišču.

Finc

Tudi LIP v Interni banki LES

S podpisom samoupravnega sporazuma je 11 lesnih organizacij ustanovilo Interno banko LES, ki bo predvidoma imela sedež v Ljubljani. Poleg Aera Celje, Aera Medvode, Alpsesa iz Železnikov, Elana iz Begunj, GG Bled, GG Kranj, Jelovice iz Škofje Loke, Intertransa iz Ljubljane, LI iz Idrije, TOZD Masivno pohištvo in Zlita Tržič je ustanoviteljica tudi naša DO.

Zakaj nova interna banka?

Zahodni gospodarski sistemi že dolgo vedo, da določene posle najboljše in najceneje opravijo strogo specializirane organizacije. Najracionalnejše opravljanje plačilnega prometa in hranilno-kreditnih poslov lahko opravljajo le poslovne banke. Žal pa mi živimo in delamo v gospodarskem sistemu, ki ne priznava niti osnovnih tržnih zakonitosti. Naše poslovne banke so v bistvu podaljšana roka narodne banke, ki z administrativnimi ukrepi onemogoča tržno in poslovno odločanje poslovnih bank.

Dejstvo je, da v danih razmerah razkorak med interesi gospodarskih subjektov in interesi

narodne banke, posredovanih preko poslovnih bank, zelo uspešno izkoriščajo interne banke. Le-te poslujejo bolj neodvisno in na jasnejših ekonomskih kriterijih, kar jih sili v večjo prilagodljivost razmeram v gospodarstvu.

Zakaj je LIP v Interni banki LES?

Hitra rast obsega plačilnega prometa zaradi velike inflacije zahteva hitro in smotno poslovanje z gotovino. Dnevna obrestna mera se že bliža 1 %, tako da vsaka nepravčasna odločitev lahko pripelje do velikih izgub na vrednosti denarja. Velike likvidnostne težave večjega dela gospodarstva pa predstavljajo vse večje tveganje pri plasmajih likvidnostnih viškov. Interna banka z močnimi članicami pa daje veliko večjo garancijo za vračilo sredstev, v primeru kreditiranja pa nudi boljše kreditne pogoje. Še ena velika prednost obstaja, to je racionalna organizacija hranilnih služb zaposlenih. Hranilne vloge se v taki službi obrestujejo 4- do 5-krat višje kot v bankah, kar spodbuja večje varčevanje delavcev.

Upravičenost ustanovitve nove interne banke bo le-ta morala dokazati sama s svojim uspešnim poslovanjem.

Obseg delovanja naše delovne organizacije v njej pa bo predvsem odvisen od ekonomskih učinkov. Sodelovanje, ki bo prinašalo koristi tako LIP in njegovim delavcem kot tudi sami interni banki, bo sigurno deležno odobravanja vseh zaposlenih.

Verhunc

Inventivna dejavnost v letu 1988 v DO LIP Bled

V letošnjem letu je bilo prijavljenih osem inovacijskih predlogov. Vsi so bili obravnavani na strokovnih komisijah. Od tega so bili trije predlogi vrednoteni kot koristni predlogi, dva kot koristni ideji, trije predlogi pa po mnenju strokovnih komisij in samoupravnih organov niso bili koristni za našo DO.

Predlagatelji:

— STANKO AŽMAN iz TO Rečica: Dodatek k programu za krojenje desk na stroju Optimes

Predlog je bil sprejet kot koristen predlog. Omogoča prihranek pri boljšem izkoriščanju lesa. Prihranek je na lesni masi, katerega dobimo z nastavljanjem krojilnih podatkov za vsak sortiment posebej. Gospodarska korist v tem letu znaša 1.936.800,— din. Na podlagi gospodarske koristi je po novi lestvici izračunana enkratna višina odškodnine, ki je znašala 152.225,— din

— JANEZ SKALIČ iz TO Rečica: Dodatek k širinskemu vodilu na ročnem rezkarju Iskra.

Strokovna komisija je opredelila ta predlog kot koristen in domačiča ročno (dletu in kladivo), površinsko in robno krpanje krila z bolj priročnim, dopolnjevim rezkarjem Iskra. Krpanje je s tem kvalitetnejše in možnost uporabe pri daljših in večjih krpah. Višina enkratne odškodnine je izračunana po 38. členu (izračun nekorrigirane odškodnine) in je znašala 249.116,— din.

— JANEZ SKALIČ iz TO Rečica je predlagal: Korekcija nasona na ročnem rezkarju za krpanje masivnega lesa.

Strokovna komisija je ugotovila, da ta koristna ideja omogo-

ča kvalitetnejše krpanje pokončnika na vratnem krilu. Višina odškodnine je izračunana po 39. členu in je znašala 26.900,— din.

— JANEZ SKALIČ je predlagal tudi Lovilec za prah na trčni brusilki Bratstvo.

S to koristno idejo lažje lovimo prah s furnirja. Tega pa uporabljamo za izdelavo kita.

— ZVONE LUKAČ iz TO Rečica je predlagal spremembo valja, ki nanaša lepilo.

S tem koristnim predlogom se je povečala kvaliteta nanosa (enakomernjši nanos), možno je bolj točno kontrolirati naneseno lepilo, kar predstavlja večjo sigurnost pri stiskanju nosilcev. Višina enkratne odškodnine je znašala 177.922,— din (po 38. členu SaS o inventivni dejavnosti).

Iz poročila je razvidno, da so bile vse inovacije predlagane in realizirane v TO Rečica. Ostale TO se niso vključevale v inventivno dejavnost. Skupaj je bilo izplačano nagrad v višini 633.063,— din. Gospodarska korist je računana le pri enem predlogu, za ostale predloge niso obstajali tehnični in ekonomski podatki za izračun.

V začetku januarja bo izračunana gospodarska korist za leto 1988 za predlagatelja Joža Matjaža iz TO Mojstrana. Njegov predlog je bil vrednoten kot tehnična izboljšava pod nazivom: Paleta za pokončni medfazni transport vrat. Možnost izplačila nagrade ima do 5 let oziroma do takrat, dokler se bo njegov predlog uporabljal v proizvodnji TO Mojstrana.

Šifrer

Posvet o inovacijah v DO Novum Ljubljana

Po seji komisije za pospeševanje ustvarjalnosti delavcev SOZD Slovenijales je bila predstavitev dela centra za tehnološke inovacije NOVUM.

Kako skrajšati postopek od ideje do realizacije in izplačila inovacij?

Uvodne in pozdravne besede nam je podal direktor NOVUM, tov. Leskovar. V nadaljevanju pa je poročal tov. Šifrer, ki je predstavil delo DO in nakazal variante za skrajšanje inovacijskega postopka.

Poleg inovacij v združenem delu se pojavlja vedno več inovacij izven združenega dela. Njeni avtorji so lahko zaposleni v združenem delu, imajo pa inovacijske predloge in rešitve, ki se ne nanašajo na proizvodni program DO, v kateri so zaposleni. Poleg teh se pojavljajo še zasebni obrtniki, upokojenci, študentje, kmetje...

— dohodki za avtorje inovacij so neobdavčeni

— v lastnem imenu sklenejo pogodbe, povratka nazaj ni več

— poskušajo maksimalno podpreti avtorje inovacij

Njihov cilj je modernizirati poslovanje, kar je bilo opaziti iz predstavitve VIDEO filma. Prikazane so bile male hidroelektrarne do 65 KW moči pri nas.

Inovatorji in njihov status

Slovenija je edina republika v Jugoslaviji, kjer priznava status inovatorja v svobodnem poklicu.

Na osnovi pisnega zahtevka avtorja podeljuje status komisija pri Zvezi društev izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Slovenije, Lepi pot 6, Ljubljana. Zahtevku je treba priložiti tudi dokazila, da se avtorjeva dela že uporabljajo v praksi.

Vsi navedeni imajo možnost zaskanske zaščite preko NOVUM, ki se ukvarja s prenosom znanja, le-to poskuša prenesti v združeno delo ali drobno gospodarstvo.

Redno je zaposlenih le 13 ljudi (ukvarjajo se z inženiring posli). Preko 2000 ljudi strokovnjakov pa je angažiranih, ki pogodbeno izvajajo dela na posameznih področjih: elektrotehnika, računalništvo, strojništvo, gradbeništvo, kmetijstvo; le-ti dobro poznajo gospodarsko stanje, zato v celoti prevzamejo odgovornost. Od 900 sklenjenih pogodb le pri majhnem številu (5-6) naletijo na problematiko. Razlika od drugih tovrstnih inštitucij je sledeča:

— pogodbe ne sklenejo, dokler ni inovacija ocenjena na strokovni komisiji

Analiziral je probleme, ki se pojavljajo v zvezi z inventivno dejavnostjo:

1. organizacijski vidik: slaba predpriprava, neurejena dokumentacija, počasno delo strokovnih komisij od ideje do realizacije, če se sploh izvede.

2. finančni vidik: zanemarjeno knjiženje, veliko lažje se pride do podatka, če se redno spremljajo inovacije, pravilnik o nagrajevanju (nizka višina odškodnin).

3. tehnični vidik: dokazovanje idej, izdelava prototipa, usluge, faza preizkušanja do pridobitve atestov. Po zakonu o izumih, tehničnih izboljšavah in znakih razlikovanja (člen 161) je DO dolžna nuditi pomoč za izvedbo predloga, razven v primerih, ko je očitno, da

je predlog neuresničljiv. Vendar se je v praksi izkazalo drugače.

4. kadrovski vidik:

iz razlogov, da vodilna struktura sama ni tista, ki bi podpirala inovativno dejavnost. Če bi npr. predlog predlagal tehnični vodja, bi se to hitro realiziralo. V nasprotnem primeru pa zelo veliko časa preteče od ideje do realizacije.

V celotnem procesu je veliko ovir in problemov, da bi do realizacije sploh prišlo — NEDEFINIRANA ODGOVORNOST IN MOTIVIRANJE

— Predlogi naj bi se registrirali pod šifro in s tem bi se deloma izognili subjektivni oceni — zavisti

— Lestvice naj bi se opustile in avtorjem naj bi pripadala višina nagrade pri unikatnih proizvodih do 20 % od obsega prodaje novega izdelka: pri serijskih izdelkih pa do 10 %

— Razširitev nagrajevanja na vse: samoupravno delovno

skupino soavtorjev, celotni kolektiv in sklade OZD

— Avtorju naj bi dali avans, ob vsakem kvartalu pa poračun. DO, ki prikaže dohodek iz naslova inovacij, je oproščena določenih dajatev. Z novim zakonom, ki naj bi bil sprejet s 1. januarjem 1989 (obstojali bodo le 3 samoupravni akti: statut, pravilnik o delitvi OD, sistemizacija DM), bo pravilnik o inventivni dejavnosti odpadel. Vendar se bomo morali mi bolj tržno obnašati.

V mesecu marcu 1989 se pripravljajo posvet na temo: Obračunavanje inovacijskega dohodka. K sodelovanju bodo povabljeni finančni delavci. Organiziran pa bo v DO, ki ima to že uvedeno.

Manjka nam ZELO DOBRIH IDEJ — jih sploh ni. Splošni nivo znanja je nizek. Stroki nismo posvečali zadnji dve leti nobene veljave, ker je denar iskal blago. Vdani in pokorni smo bili sistemu. Tu je ovira za napredek.

Ana Šifrer

Pri ustvarjanju pisnih sporočil moramo upoštevati nekatera načela:

1. Načelo jezikovne pravilnosti in čistosti govori o pisanju po pravilih slovenskega jezika. Tujk uporabljamo čim manj, saj imamo namesto njih mnoge lepe slovenske izraze ter ustrezne besede.

2. Načelo jasnosti pove, da je potrebno pisati besedilo preprosto in razumljivo. Normalna dolžina stavka je nekako 20 besed. Izogibamo se besedam, katerega pomena ne poznamo. Jasno pa moramo pisati tudi zaradi tega, da ne bi prihajalo do dvumnosti. Izražajmo se z glagolom, saj je jezik živ kot organizem.

3. Načelo jedrnatosti opozarja na nepotrebne dolgoveznosti in ponavljanja, tudi v jeziku moramo varčevati.

4. Načelo natančnosti: tu je pogoj, da dobro poznamo stvar, o kateri pišemo.

5. Načelo uglajenosti zajema pozdrave, opravičila, razločno pisanje in lepe črke, napisane na čistem stroju.

6. Načelo živosti govori o tem, da moramo sporočati, kar se da privlačno.

Če upoštevamo vsa ta načela v medsebojni povezavi, bo naš dopis naletel na odmev.

Vesna

Novi tipi vratnih kril

Letos smo v proizvodnji TOZD Rečica pričeli izdelovati nove tipe vratnih kril, ki so po svoji zahtevnosti precej drugačna od naših standardnih kril, ki smo jih izdelovali doslej.

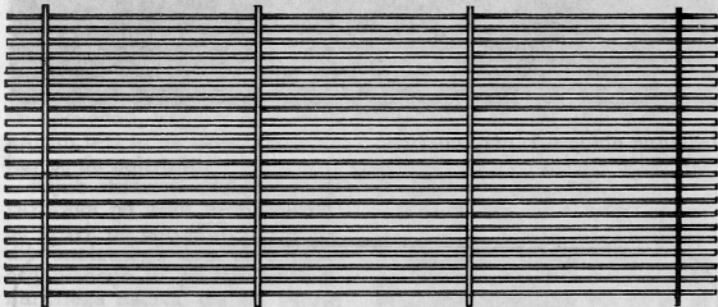
Pričeli smo z izdelavo dveh vrst novih kril za kupca Hensla iz ZRN, in sicer:

- vratna krila s sredico iz pasov iz iverice,
- stilna vratna krila z vloženi polnili.

Vratna krila s sredico iz pasov
Krila se od običajnih DIN kril razlikujejo navzven samo po tonu lužila in pa po tem, da imajo furniran zgornji rob. Bolj pomembna od teh sprememb pa je

hrastom, iz katerega so izdelane tudi stilne letve. Prav tako kakor krila s pasovi, so tudi ta krila furnirana na zgornjem robu, kar predstavlja dodatno kvaliteto.

Že iz samega opisa je verjetno razvidno, da je izdelava takih kril precej bolj zahtevna kot izdelava običajnih kril, saj zahte-



Polnilo iz pasov iverice

sredica, ki ni več sestavljena iz naših t. i. »polžkov«, pač pa iz pasov, narezanih iz ivernih plošč.

Tako polnilo pomeni, da so ta vrata kompaktnjša, trdnjša, bolj odporna, pa tudi težja, kar vse skupaj daje občutek boljše kvalitete takih vratnih kril in s tem večje vrednosti.

Stilna krila z vloženi polnili

Stilna vratna krila s polnili so izdelana po vzorcu za znanega kupca, in sicer kot polna krila in kot krila z izrezi. Dimenzijsko ustrezajo zahtevam DIN, po izgledu pa zahtevam kupca.

Polna vratna krila imajo vstavljeni in montirani dve posebno oblikovani polnili (zgornje in spodnje polnilo), krila z izrezom pa samo spodnje polnilo. Oblika zgornje stranice zgornjega izreza je prilagojena obliki polnila, oziroma stilnim letvam, ki imajo posebno dvojno krivino (en notranji in dva zunanja radija). Vse ostale letvice pa so ravne.

Vratna krila in polnila so furnirana s posebnim ameriškim

va vrsto prvin, ki jih doslej še nismo poznali v naši proizvodnji. Take prvine so: furniranje zgornjega roba, drugačna sestava polnila, drugačna konstrukcija okvirja vratnih kril, zahtevnejša priprava furniranja, drugačna površinska obdelava in pa nov način montaže stilnih kril z vlaganjem furniranih in posebno oblikovanih polnil.

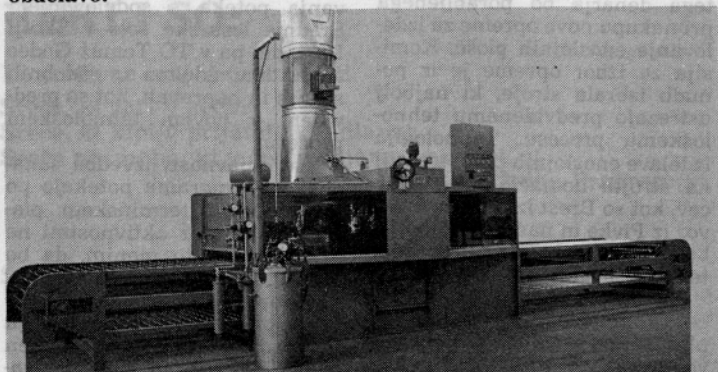
Vse te novosti so zahtevale veliko angažiranost vseh služb, tako v pripravi dela kot v proizvodnji, vendar pa smo kljub določenim težavam prve pošiljke kril s sredico iz pasov že odpremi.

Novi proizvodi prinašajo sicer v našo proizvodnjo veliko novih zahtev in nalog, ki pa jih je treba rešiti, obenem pa pomenijo dragoceno izkušnjo za naprej in večjo pripravljenost in sposobnost za sprejemanje novih delovnih nalog. Neizproсна bitka za tržišče postavlja vedno nove zahteve in na to moramo biti tudi v prihodnje pripravljeni.

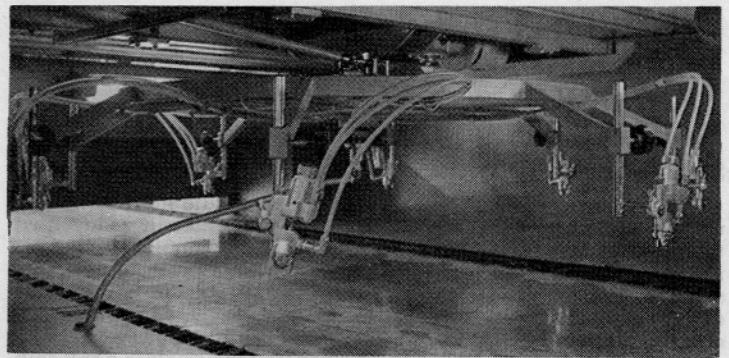
Zvone Zubčić

Nova oprema v lakirnici pohištva

V letošnjem letu smo v lakirnici montirali precej nove opreme. Montirali smo avtomatsko brizgalno kabino OPITERGINI, sušilnik, stroj za glajenje, destilator ter čistilno napravo. Z vsemi temi napravami naj bi dosegli lažje in hitrejše delo in kvalitetnejšo površinsko obdelavo.



Avtomatska brizgalna kabina za luženje



Pištrole za brizganje

Avtomatska brizgalna kabina OPITERGINI je namenjena za nanos lužila. Montiranih ima 8 pištol, s katerimi se brizga lužilo na površino. Te pištrole krožijo, lužilo pa doteka preko črpalke in posode. Obdelovanci se polagajo na transportni trak. Za kabino je montiran sušilnik. V njem se lužilo osuši. Obdelovanci se lahko po prehodu skozi sušilnik zložijo. Glavna težava pri zagonu kabine je bilo lužilo. Lužilo, ki smo ga do tedaj uporabljali, ni primerno za brizganje. Poiskati smo morali proizvajalca, ki bi nam dobavil lužilo, s katerim bi dosegli efekte čim bolj podobne zdajšnjim. Zato smo preizkusili lužila raznih proizvajalcev: CROMA, ACROMA, SOVER, HELIOS. V začetku nobenemu ni uspelo pripraviti lužila, ki bi ustrezalo našim barvnim tonom. Ujemale se niso barve ali pa je bila tekstura lesa preveč ali skoraj popolnoma zabrisana. V naslednjih poskusih smo dobili že boljše efekte. Pri nekaterih pa je bila tekstura lesa še vedno pre malo vidna, ali pa je bilo lužilo potrebno rahlo brisati. Na osnovi teh rezultatov smo se odločili, da naročimo lužilo PINE pri firmi SOVER in OAK pri firmi CROMA. Naročili smo manjšo količino, saj barvni toni še vedno niso najbolj ustrezali. Zagotovljeno nam je bilo, da se bo točni barvni ton določil pri poskusnem luženju manjše serije izdelkov. Lužilo PINE smo že tudi preizkusili. Za luženje smo pripravili 50 trodelnih omar. Omare smo izbrali zato, ker imajo vidne in manj vidne površine. Tako smo pri določanju tona manj tvegali, da bi uničili elemente. Pri obdelavi je bil prisoten tudi predstavnik proizvajalca. Uspelo mu je pripraviti primerno lužilo — tako po barvnem tonu kot po končnem izgledu.

Lužilo se pripravlja v lakirnici. Sestoji se iz več komponent, ki se zmešajo v pravem zaporedju in točno določenih količinah. Manjši problem nastopa še pri zadnjih količinah v posodi. Pojavi se pike. Te bo potrebno še odpraviti. Veliko pozornost pa je potrebno posvetiti tudi samemu stroju. Vsaka malomarnost ali »polovičarstvo« se odraža na površini. Vse pištrole morajo enako dozirati lužilo, saj v nasprotnem pride do neenakomerne površine. Zelo pomemben je tudi položaj — nagib pištol in višina. S tem dosežemo najbolj ugodne kote za nanos lužila, s tem pa zadenemo vse površine. Prav z izbiro pravih položajev pištol in hitrosti pa imamo še precej dela.

Za uspešen nanos lužila pa je zelo pomembna tudi predhodna

priprava površin. Robovi ne bi smeli biti ostri, saj bi pozneje pri brušenju prihajalo do prebrušenja, zato bomo uporabljali stroj za glajenje. Na njem bi robove rahlo zaoblili, površina pa bi bila bolj gladka.

Pri čiščenju priprav za nanašanje lužil in lakov nastajajo odpadna onesnažena topila, ki jih očistimo s predestilacijo in so primerna za nadaljno uporabo. Za to je nameščen destilator, v katerem z indirektnim gretjem z električnim grelcem ogrejemo in uparimo onesnažena topila. Hlapi topil kondenzirajo v kondenzatorju, hlajenem s tekočo vodo. Proces destilacije je zaključen, ko preneha iz kondenzatorja iztekati destilat. Nečistoče in težje frakcije topil, ki imajo temperaturo vrelišča iznad 180° C po končani destilaciji izpustimo skozi izpustni ventil in jih shranimo v zaprtih posodah.

Precej problemov smo rešili tudi z montažo čistilne naprave za čiščenje odpadnih vod lakirnih kabin. S tem bomo odpravili težave z odpadki, ki nastajajo pri lakirnih kabinah. Sedaj smo te odpadke nalagali v sodove, katere smo »shranjevali« na deponiji pri skladišču lakov. Odvoz s komunalnimi odpadki ni mogoč, prav tako ne sežiganje. Tudi menjava vode in izpust v potok Belco je postal vse bolj problematičen. Sedaj odpadne vode filtriramo. Že pri kabinah dodajamo vodi Paintex 203, ki preprečuje lepljivost laka. Tako voda lahko normalno kroži skozi cevi kabine. Paintex 203 je nevtralen. Vsakih 14 dni pa moramo kabine očistiti in vodo prečrpati s pomočjo potopne črpalke v reaktor čistilne naprave EKO-SORB. Ta je nameščen v izolirnem kontejnerju. Tam vodo prečrpamo v posodalnik, kjer pustimo da se usedline nekoliko posedejo. Nato jo izpuščamo na tračni filter s filtrsko kabino, kjer se voda filtrira. Očiščeno vodo lahko z dodatkom ARUA-STATIC 200 spustimo v kanalizacijo, ali pa vrnemo v kabino. Mulj, ki nastane pri filtriranju, lahko odlagamo na urejeno komunalno odlagališče. Vse potrebne analize so nam izdelali v sanitarno kemičnem laboratoriju Zavoda za socialno medicino in higieno dela v Mariboru. Kljub že montirani opremi pa imamo še precej dela, da bomo dobili željene rezultate. Opraviti bo treba tudi še nekaj predelav za lažje in hitrejše delo (črpanje vode) ter se vse opreme privaditi in delno prilagoditi tudi sam tehnološki postopek.

Ravnik

Varstvo pri delu

EKOLOŠKE RAZMERE

Škodljive snovi

Pri površinski obdelavi lesa se uporabljajo najrazličnejši laki, topila, razredčila. Ti laki, topila in razredčila pa poleg nevarnosti za eksplozijo in požar, škodljivo vplivajo na zdravje delavcev. Razlikujemo tri oblike vpliva lakov na človekovo telo:

- vpliv na kožo
- vpliv na dihala,
- vpliv na prebavila.

Med poklicnimi obolenji, ki se največkrat pojavljajo pri delu z laki in topili, so težka kožna obolenja. Vsakodnevni dotiki z laki, topili in razredčili povzročajo zdravstveno obremenitev delavca v lakirnici. Pogosta obolenja so ekcemi zaradi topil ali dermatoze zaradi obrabe kože.

Prav tako pa lahko zaidejo laki, topila in razredčila v človeški organizem ori vdihavanju hlapov. Pri nepravilnem shranjevanju in ravnanju pa tudi v prebavila, kjer lahko povzročijo najhujše zdravstvene okvare.

Da do teh zdravstvenih okvar ne pride, je potrebno dosledno upoštevati vsa navodila za varno delo z laki. Pri delu z njimi pa uporabljati zaščitna sredstva.

Hlape topil in razredčil moramo razredčiti z zrakom do te mere, da ne delujejo škodljivo na človeški organizem. Za to jugoslovanski standard navaja MDK za toksične snovi v atmosferi delovnih prostorov, za 8-urno dnevno izpostavljenost. Pri mešanici hlapov organskih topil v delovnem ozračju se prekoračenje dovoljene koncentracije izračuna s seštevanjem kvocientov izmerjenih koncentracij posameznih topil in pripadajočih MDK topil.

$$\frac{C_1}{MDK_1} + \frac{C_2}{MDK_2} + \dots + \frac{C_n}{MDK_n}$$

Tako dobljeni rezultat ne sme presegati 1 — to je maksimalna dovoljena meja za določeno mešanico hlapov topil. Zato se priporoča vsem delavcem, kateri delajo v lakirnicah (brizgalne kabine, polivalni stroji) da uporabljajo osebna zaščitna sredstva — respiratorje.

Razsvetljava na delovnih mestih

Pri gradnji novih objektov velikokrat pride tudi do problema ureditve razsvetljenosti delov-

nih mest. Proizvodne hale postajajo vedno večje, zahteve pri delu oz. tehnološki postopki pa zahtevajo najrazličnejše pregradne stene med oddelki, vse to pa zmanjšuje možnosti, da je na delovnih mestih zadovoljiva dnevna osvetljenost. Vse bolj pogosto prihaja do tega, da je potrebna ob dnevni svetlobi še umetna.

V okviru jugoslovanskih predpisov določa pravilnik o splošnih ukrepih in normativih varstva pri delu za gradbene objekte, namenjene za delovne in pomožne prostore, da mora znašati skupna površina vseh odprtih za naravno osvetlitev delovnega prostora najmanj 1/8 poda. Kjer pa to ni možno, je potrebno dopolniti dnevno svetlobo še z umetno.

Pri zagotavljanju zadostne osvetljenosti delovnih mest pa nastajajo najrazličnejši problemi, predvsem je važen izbor vrste razsvetljave. Najboljša je indirektna svetloba, ko žarki sevajo na strop, od tu pa se odbijajo na delovno mesto. Vendar je taka razsvetljava izredno draga in se v glavnem uporablja le v dekorativne namene. Pri poldirektni in polindirektni svetljenosti prihaja polovica žarkov na delovno mesto direktno, polovica pa s pomočjo odboja. Tako osvetljenost je zelo primerna in ustvarja mehke sence.

V glavnem se po obratih nahaja kombinirana osvetlitev, to je dnevna in umetna. Pri meritvah pa se je pokazalo, da skoraj na polovici delovnih mest osvetlitev ne ustreza, v glavnem so temu kriva pregorela svetila, neuporabnost, zaprašenost itd. Na nekaterih delovnih mestih pa je osvetljenost slaba zaradi nepravilno nameščenih svetlobnih teles.

Posledice slabe osvetljenosti so lahko zelo različne. Eden od glavnih virov okvare vida in živčnost je slaba osvetljava delovnih mest. Predvsem lahko slaba osvetljenost vpliva tudi na povečanje števila nezgod oziroma poškodb, pa tudi na natančnost pri delu. Zato je potrebno posvetiti večjo pozornost vzdrževanju svetlobnih teles (zamenjavi pregorelih z novimi, čiščenju itd.), vse v cilju zagotavljanja čimboljših delovnih pogojev in obenem varnega in zanesljivega dela.

(se nadaljuje)



Izdelava oblog v TO Podnart

Potek sanacijskega programa v TO Podnart

V TO Podnart je bil postavljen temeljni kamen za izvedbo sanacije z izborom proizvodnega programa, ki predvideva izdelovanje navadnih in stilnih oblog, zaključnih letev ter enoslojnih plošč.

Ta program je bil sprejet v vseh TO in DSSS, potrdil pa ga je tudi DS DO na svoji IV. seji z dne 20. oktobra 1988. Takrat je bil prav tako sprejet SaS o združevanju dela in sredstev na dohodkovni osnovi za sanacijo in prestrukturiranje proizvodnega programa v TO Podnart. Za uspešno izpeljavo programa so bile imenovane naslednje komisije:

- za izbor opreme,
- za pripravo in izvedbo investicije in
- za strokovni nadzor.

V izvedbo sprejetega programa bo vloženi okrog 4,38 milijarde dinarjev, kar predstavlja največjo investicijo DO v letu 1989. Večina je lastnih sredstev DO, 1,2 milijarde dinarjev pa je pridobljeno s pomočjo kredita pri Ljubljanski banki, Kreditni banki Gorenjske ter iz republiških sredstev za razvoj. Večina tega denarja bo porabljena pri nakupu nove opreme za izdelovanje enoslojnih plošč. Komisija za izbor opreme je iz ponudb izbrala stroje, ki najbolj ustrezajo predvidenemu tehnološkemu procesu. Tehnologija izdelave enoslojnih plošč temelji na strojih domačih proizvajalcev, kot so Brest iz Cerknice, Javor iz Pivke in naša TO Filbo, ki bo izdelala dobršen del opreme ter odsesovalni sistem.

Na osnovi tehnološkega procesa proizvodnje enoslojnih plošč, ki ga je izdelal projektivni razvojni biro, je komisija za pripravo in izvedbo investicije oblikovala projektne naloge, ki zaje-

majo gradbena dela, izvedbo elektroinstalacij in razsvetljave ter odsesovalnega sistema.

Projekt odsesovalnega sistema bo izdelala TO Filbo, projekta gradbenih del in elektroinstalacij pa razvojni center Planum iz Radovljice. Vsi projekti so v pripravi, na osnovi dogovora pa je določen skrajni rok izdelave: 22. december 1988 za gradbeni in elektroinstalacijski projekt ter 15. januar 1989 za projekt odsesovalnega sistema.

Na osnovi ponudb bodo v sredini januarja izbrani izvajalci del. Do takrat pa moramo v TO izdelati plan zaporedja del, ki lahko potekajo vzporedno s sedanjo proizvodnjo.

Skladno z vsem tem se izobražujejo tudi naši delavci, saj se zavedamo, da je znanje predpogoj za uspešno obvladovanje nove tehnologije ter doseganje boljše kvalitete pri večji finalizaciji proizvodov. Del izobraževanja poteka s sodelovanjem Srednje lesarske šole v Škofji Loki, del pa v TO Tomaž Godec s praktičnim delom na podobnih strojih in napravah, kot so predvideni v novem tehnološkem procesu.

Vse dejavnosti izvedbe sanacijskega programa potekajo po predvidenem terminskem planu. Do sedaj z aktivnostmi ne zamujamo, zato menim, da bo ob zavzetem delu in spoštovanju dogovorjenih rokov vseh sodelujočih pri izvedbi sanacijskega programa dosežen zastavljen cilj: pričetek rednega obratovanja v II. polletju 1989.

Igor Leban

Le dobro desetletje nas loči do 2000

Leto 1988 se počasi izteka. Na pragu novega leta se zmeraj sprašujemo, kaj nam bo prineslo? Nekateri za okroglo leto 2000 napovedujejo marsikaj. Toda to so le plodovi človeške domišljije in bojazni ni, da bi naš planet izumrl, če ga bomo znali čuvati, če bomo znali varovati naravne darove. Starejši smo odstopili delovna mesta mladim in prav je tako. Tisti, ki sedaj se-

dijo v šolskih klopih, bodo gradili dalje v tretjem tisočletju.

Ali se vprašamo, če jim dovolj pomagamo, ne z materialnimi dobrinami, s toplo človeško pomočjo, s pravilnimi razgovori, ki so za mladega človeka tako pomembni?

Čas pa neusmiljeno hiti in ne vpraša, ali imamo za prihodnost dovolj moči.

Rajko PRIMOŽIČ

Na sindikalnem občnem zboru odkrito o težavah

Leto je naokrog in spet smo se delavci TO Podnart zbrali na rednem letnem članskem sestanku, ki je bil, kot že nekaj let doslej, v Šlandrovem domu v Radovljici.

Udeležba je bila skromna, poleg vabljenih gostov, tov. Košnika, ki je bil predstavnik Občinskega sindikalnega sveta, tov. Šlibarja, ki je zastopal direktorja DO in tov. Knafliča, predstavnika DSSS, se je na sestanku zbrala le še četrtina delavcev našega tozda.

Slaba udeležba je za nas že značilna. Je pač tako, da nekateri jezo in nejevoljo izražajo raje za vogali, na nepravih krajih, kot pa da bi prišli na tak sestanek, kjer bi lahko jasno in glasno povedali, kaj jim ni všeč in kaj jih teži in pa seveda tudi to, kar se da pohvaliti.

Kljub skromni udeležbi pa je razprava po vseh formalnostih, se pravi, po poročilih in pregledih enoletnega dela sindikalne organizacije in po sprejetju finančnega načrta, trajala skoraj dve uri. Tema za pogovor in razmišljanja je bila pričakovana že vnaprej, saj se naš TOZD nahaja na prelomnem in odločilnem koraku sanacije in vse premalo se zavedamo, da je naše življenje odvisno od tega cilja, ki smo si ga zastavili.

Izvajanje sanacijskega programa nam je predstavil tov. Cesar. Povedal je, da je program že v drugi polovici, sanacijska komisija se redno sestaja in dela potekajo po planu. Finančni problem je rešen, sredstva v višini 400 milijard so zagotovljena. Kar se tiče kadrovskega problema, je tov. Cesar zagotovil, da noben delavec zaradi sanacije ne bo izgubil dela proti svoji volji. Ve se, da so za novo proizvodnjo potrebni kadri z višjo izobrazbo kot sedaj in na to se že tudi pospešeno pripravljamo. Precej naših delavcev obiskuje šola za obdelovalce lesa, ki jo je organiziral LIP, vzporedno s tem pa si delavci hodijo nabirati tudi praktične izkušnje po drugih TO, tako da bomo začetek nove proizvodnje pričakali čim bolj pripravljeni in usposobljeni. Pričakovati je treba, kar je povsem normalno, da se bodo ob prehodu na novo proizvodnjo pojavljale raznovrstne težave, ki pa jih bomo skušali premostiti na najprimernejše načine.

Pričakujemo, da bomo z novo proizvodnjo dosegli znatno boljše poslovne rezultate, kajti proizvod, ki ga bomo izdelovali, je

praktično prodan že vnaprej, pa tudi razmerje med vloženim delom in surovino v proizvodni je prav nasprotno temu, ki ga imamo sedaj in nas je pripeljalo do stanja, v katerem se nahajamo. Naš največji problem danes je namreč ta, da tuji surovini dodamo le malo vložnega dela, trg pa take cene ne prizna.

S prehodom na novo proizvodnjo naj bi se razmere v Podnartu zasukale v drugo smer, s tem pa bomo upravičili tudi pomoč in zaupanje drugih TO, ki so se v tem trenutku postavile na našo stran.

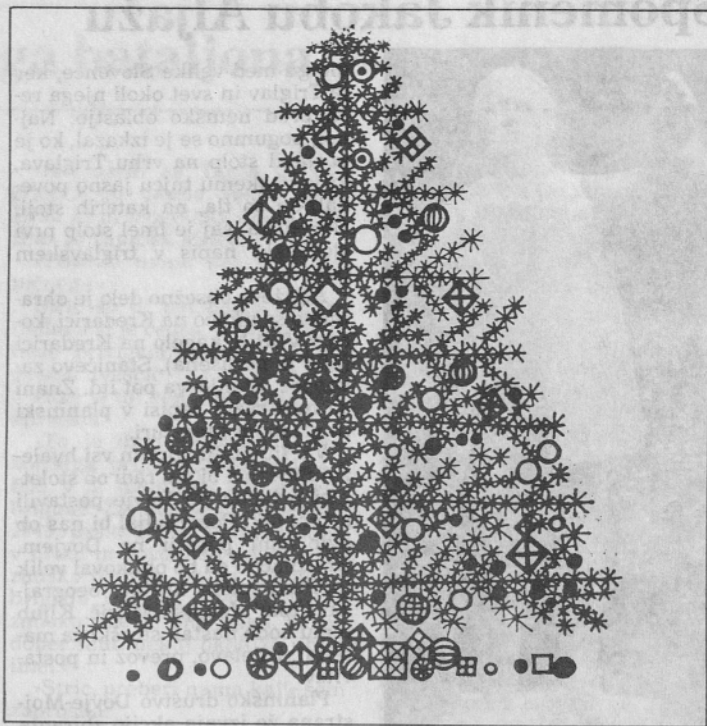
Tudi mnenje predstavnika občinskega sveta, tov. Košnika o naši sanaciji je vzpodbudno. Pravi, da je to za nas nujna in edina rešitev in da živimo v času, ko podjetja, ki so bila še večeraj uspešna, spijo na lovorikah, delavci pa se že tresejo za delovna mesta, po drugi strani pa podjetja, ki delajo in se razvijajo, ostajajo na površini.

Ob koncu razprave se je tov. Šlibar dotaknil še bolečega sistema nagrajevanja, boljše rečeno kaznovanja, kakršnega imamo vpeljanega. Pravi, da bi polovico delavčevega dela lahko nagradili moralno, polovico pa materialno. Pri nas pa je na žalost tako, da moralnih nagrad in priznanj praktično sploh ni, seveda pa obstajajo kazni, ki te udarijo tudi po žepu. Za prihranek na materialu, času ali energiji delavcu ne znamo reči niti hvala, čeprav bi bila za začetek že to dovolj velika vzpodbuda. Tu so potrebne spremembe.

Kljub temu, da so v razpravi sodelovali le nekateri, smo ostali prisotni že samo s poslušanjem njihovih misli odnesli s seboj marsikatero temo za razmišljanje.

Naj zaključim z besedami tov. Šlibarja, ki nam vseskozi pomaga in stoji ob strani. Dejal je, da je letošnja pomlad vsem odprla oči, le prišla je z zamudo.

Lidija



Za večji vpliv krajanov pri odločanju

Med delavnejsve svete ZKS v krajevnih skupnostih radovljiške občine upravičeno uvrščajo svet ZKS Bled. Povod za takšno oceno je v samoiniciativnosti, analitičnosti in nekaterih izvirnih pristopih razreševanja celovite problematike območja KS Bled, predvsem pa v poudarjeni kritičnosti in samokritiki.

To se je potrdilo tudi na zadnji, 14. seji sveta konec oktobra, ko so presojali uspešnost izvajanja sklepov zbora komunistov Bleda, ki ga je svet sklical letošnjega marca. Med pomembnejše kritične ugotovitve, do katerih so prišli člani sveta, je treba posebno izpostaviti neenako prizadevanje in dejavnost vseh blejskih OOKZ. Nekatere celo niso obravnavale zaključka splošnega zbora komunistov in tudi ne zadolžitve posameznih članov ZK na odgovornih mestih. Nič se ni premaknilo v napovedanem povezovanju z okoliškimi krajevnimi skupnostmi, ki z Bledom skupaj predstavljajo enotni turistični in gospodarski okoliš. Kritiko so izrekli tudi direktorjem nekaterih OZD, ki se ne vključujejo v dejavnost organov krajevnih skupnosti in KK SZDL. Krajanje Bleda v svojih terenskih odborih SZDL nimajo pravega vpliva na dogajanje in odločitve v kraju, kar posebno velja za posege v prostor in varstvo okolja. Na Bledu že nekaj let nimajo organizacije ZSMS, pod izgovorom, da jim nihče ne zagotovi primerne prostora?! Ni slučajno, so menili člani sveta, da imajo na Bledu toliko raznorodnih problemov in težav, zlasti na področju družbenega planiranja. To utemeljujejo z veliko razsežnostjo območja KS in pa z raznoliko populacijo, ki ima različne interese in poglede na razvoj Bleda. Očitno je tudi, da so krajanje vse premalo in nepopolno informirani kaj počnejo organi KS in drugi odločujoči dejavniki, ki tudi ne spoštujejo javnosti dela. Spričo tega so na seji ponovno opozorili, da je neodložljiva naloga

komunistov, ki delujejo v omejenih organih KS in SZDL ali delegacijah, da poskrbijo za realizacijo sklepa zbora komunistov o ustanovitvi uredniškega odbora lokalnega glasila, katero bi izhajalo vsaj dvakrat letno.

Posebno ostra razprava se je razvnela v zvezi z izvajanjem nalog odgovornih komunistov v pripravah na svetovno prvenstvo v veslanju, ki bo prihodnje leto na Bledu. Krajanje Bleda pravzaprav nimajo pravega vpogleda na te priprave, saj ni bil sklican še noben zbor krajanov, kjer bi jim podrobno pojasnili, kar jih zanima. Kakšne posledice ima takšno ravnanje, je znano iz prejšnjih let, ko je propadel načrt izgradnje blejske obvoznice, pa tudi ko zdaj letijo očitki na projektante in investitorje, ki gradijo trgovsko poslovni center pod hotelom Golf, sredi Bleda. Zavoljo tega je svet ZSK priporočil, da blejska delegacija v zboru KS občinske skupščine postavi zahtevo, da investicijsko razvojna projektantska organizacija Planum čimprej izdela poročilo o izvajanju programa gradnje omenjenega centra.

Ko so presojali sedanje družbenopolitične in varnostne razmere na Bledu v luči dogajanja v Sloveniji in Jugoslaviji, so menili, da je vzdušje zadovoljivo in da se te razmere ne razlikujejo od občinskih. Poudarili so posebno, da krajanje Bleda enodušno kot malokdaj podpirajo prizadevanja slovenskega političnega in državnega vodstva za demokratično preobrazbo naše družbe in za dosledno izvajanje reformnih sprememb v državi.

REKLI SO:

Le sreče ne moreš pretvarjati.

Sreče, ki žari v očeh.

Sreče, ki kipi v prijateljskih dlaneh.

Sreče nasmeha, ki v srečo objame ves svet.

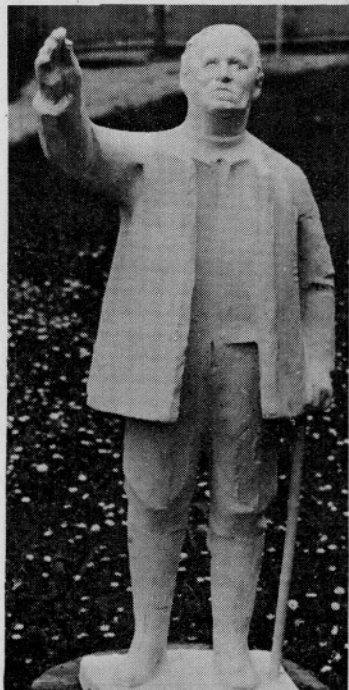
(Irena Praprotnik)

Sreča leži okrog nas, treba jo je le pobrati.

Ljudi spoznavamo tudi po tem, ko jih opazujemo, kadar je dobiti kaj zastonj.

A. L.

Spomenik Jakobu Aljažu



Takšno podobo Jakoba Aljaža si je zamislil beograjski kipar Nebojša Mitrić

1889. leta je Jakob Aljaž kot župnik prišel službovat na Dovje, tako da bomo drugo leto praznovali stoto obletnico njegovega prihoda v ta kraj.

V času svojega bivanja tukaj, nam je v triglavskem pogorju zapustil veliko dediščino. Steje-

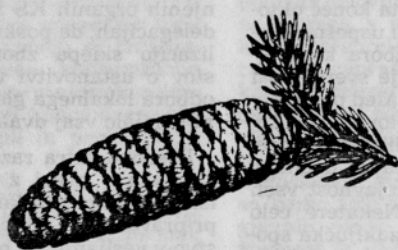
mo ga med velike Slovence, ker je Triglav in svet okoli njega rešil pred nemško oblastjo. Najbolj pogumno se je izkazal, ko je postavil stolp na vrhu Triglava, ki je vsakemu tujcu jasno povedal, da so tla, na katerih stoji, slovenska, saj je imel stolp prvi slovenski napis v triglavskem pogorju.

Aljaževo obsežno delo je ohranjeno še s kočo na Kredarici, kočo v Vratih, kapelo na Kredarici (bila je porušena), Staničevo zavetišče, Staničeva pot itd. Znani so tudi razni zapisi v planinski in glasbeni literaturi.

Vsi ljubitelji gora in vsi hvaležni Slovenci bi mu radi ob stoletnici prihoda na Dovje postavili spomenik. Pozdravljal bi nas ob avtobusni postaji na Dovjem. Brezplačno ga bo oblikoval velik ljubitelj naših krajev, beograjski kipar Nebojša Mitrić. Kljub temu bodo nastali stroški za material, izdelavo, prevoz in postavitve.

Planinsko društvo Dovje-Mojstrana že izvaja akcijo zbiranja sredstev. Prav bi bilo, da mu tudi naš kolektiv pomaga. Vsak dinar bo dobrodošel. Tisti, ki lahko in želite pomagati, lahko svoj prispevek pošljete na ŽIRO RAČUN PRI PLANINSKEM DRUŠTVU DOVJE-MOJSTRANA, ŠTEVILKA 51530-621-37-05-1610112-13001/13 — Ljubljanska banka, TBG, PE Jesenice.

M. Lojavec



Odmor v šoli

»Dring, dring«, zapoje naš rešitelj zvonec in mi, učenci, se zapodimo iz razreda, kakor bi za nami dirjal besen bik.

»No, pa še narišite zem...«, sredi stavka obmolkne »tršica«. Nihče več je ne poslušaj in vsi kričijo kot malce zmešani. Na hodniku se vsepovsod slišijo zmagoslavni vzkliki, med njimi tudi revolucionarni kot npr.: »dol s slovko!, učilnico za matematiko je za zapret! šolo je treba razrušiti!« in podobno. Slišijo se tudi razna svarila kot so: »Angleščino sprašuje, pri biologiji je klanje.«

Po dolgem prerivanju iz razreda v razred si učenci naposled vsi znojni priborijo svoj prostor. Pri oknu ima skupina učencev strokovni posvet. »Ti, veš, da je meni frgazar crknu«, pravi nek učenec drugemu.

»A res? Jaz sem se pa peljal s svojo kripo pa sem dal full gas, tako me je v ovinek zabilo,« mu pojasnjuje ves zagret ta drugi učenec.

Drugje spet načenjajo učenci pogovor o predmetu, ki je pred njimi.

»Ali ni bila težka kontrolka, ki smo jo pisali?« sprašuje Miha.

»Ja, pa fejest. Jaz sem delal kar neke čičke-čačke po listu. Upam, da ne bo šus,« pravi Darko.

»Uh, jaz sem pa imel pod mizo zvezek pa sem vse prepisal,« se zadovoljno spominja Izidor.

»Srečkovič!« mu občudujoče pravi nekdo. »Jaz pa sem oddal kar prazen list in bom dobil zanesljivi bat!«

Vsi pogovori takoj utihnejo, ko se pokaže na vratih »tršica«. Z ledenim pogledom se ozre po učencih in nato sede za kateder. Učenci (mučenci) s strahom pričakujejo, kaj bo.

Tovarišica se oglasi: »Kontrolnih vaj še nisem popravila, toda bom spraševala.«

Nato se zmagoslavno nasmehne in odpre redovalnico. Polovico učencev je skoraj na mestu »kap«, druga polovica pa drgeta od strahu in šklepeta z »dominami«.

Tako se dogaja iz ure v uro in učenci se počasi navadijo in postajajo odporni na cveke.

Simon BERAUS, OŠ Bled



Obisk v gledališču

V petek, 9. decembra letos nam je Občinski svet iz Radovljice organiziral ogled izvrstne komedije Strup ljubezni. Nekoliko kriminalno obarvano komedijo je napisal Fadil Hadžić, režiral pa Iztok Tory.

Predstavo smo si ogledali v Prešernovem gledališču v Kranju. Igralca Oman in Jakopičeva sta nas pogosto pripravila do pristranskega smeha. Hadžić zna zavestno deliti usodo posameznika z družbo, izhaja v svojem

pisanju iz njenih interesov. Smeh vrednosti kot duhovno in moralno terapijo. Življenje prikazuje v luči pristnih odnosov, dogodke opiše množicam razumljive. Posebej se v tej komediji osredotoči na pretkano in zlobno žensko naravo, ki bi bila za uslišano ljubezen pripravljena storiti vse.

Pravzaprav nam je dolg zimski večer Hadžićeva komedija prijetno popestrila.

Gorenjska in njena zgodovina

Na pragu 20. stoletja se je že čutila napetost po vsej Evropi. Temeljni mnogonacionalne države Avstro-Ogrske so se začeli majati. Politične sile, ki so se zavzemale za trializem, so bile prešibke.

Na Slovenskem se pojavijo v letu 1912 preporodovci, v Ljubljani so množične demonstracije v letu 1908. V oktobru 1918 je Narodni svet v Ljubljani proglasil neodvisnost, v Zagrebu je bila imenovana Narodna vlada z Josipom Pogačnikom na čelu.

Gorenjska je spadala v novo državo SHS, razen ene tretjine Slovencev, ki so še vedno ostali pod tujci. Po prvi svetovni vojni so na mirovni konferenci v Parizu med drugim tudi razpravljali o Gorenjski. Italijanski diplomati so v razpravi o meji z Avstrijo menili, da železniška proga Dunaj—Trst ne bi smela potekati po ozemlju nove države SHS, nova meja naj bi potekala vzhodno od Bleda. Tako bi ves zgornji del Gorenjske pripadal Avstriji. Slovenski delegaciji v Parizu je na pomoč priskočil znani srbski znanstvenik Mihajlo Pupin.

Opisovali smo zgodovinska dogajanja na Gorenjskem, tem lepem kosu slovenske zemlje. Nekateri so očitali, da Gorenjska ni poznala dosti izobraženec. To pa ne drži, če temeljito pregledamo kulturno zgodovino.

Luka Knafelj (1620—1671) rojen v Doslovčah, je bil velik študentovski mecen, slovenskim študentom je omogočil študij na dunajski univerzi. Knafeljnova ustanova je delovala preko 200 let, tu so vznikli marsikateri slovenski izobraženci. Franc Saleški Finžgar (1871—1962) je znamenit po svojih povestih, v njegovih delih se kaže trdno slovenstvo.

Iz Smokuča izhaja prešernoslovec in pisatelj Tomo Zupan (1839—1937), ki je tudi zaščitnik slepih. V Rodnah se je rodil Janez Jalen (1891—1966), ki je priljubljen med slovenskimi bralci po knjižnih delih Bôbri, Ovčar Marko in drugih. V Žirovcih je živel Prešernov sodobnik Matija Čop, jezikoslovec, ki je nesrečno končal v Savi. V Mostah je bil

doma Janez Kersnik, praded znanega pisatelja Janeza Kersnika. V Vrbi je rojstna hiša našega največjega pesnika Francea Prešerna, kateremu so Slovenci postavili lep muzej.

V Breznici je bil rojen znamenit učitelj čebelarstva Anton Janša (1734—1773). Veliko mož planinstva Jakob Aljaž izhaja iz Dovjega (1889—1927). V prejšnjem stoletju je v Ratečah služboval župnik Jožef Lavtižar, ki je kot strokovnjak v svoji knjigi opisoval cerkvene zvonove.

Spominska plošča pri vходу na radovljiški trg nas spominja na velikega dramatika Antona T. Linhart. V Kamni Gorici je bil doma slikarski mojster Matej Langus (1792—1855), Prešernov portretist. Iz tega kraja izhajajo tudi dr. Lovro Toman, državni poslanec in pesnik, Janez in Adolf Kapuss. Peter Žmitek, slikar in pesnica Kristina Šular sta izhajala iz Kroke.

Blaž Kumerdej (1738—1805), znamenit slovničar, je bil doma v Zagoricih na Bledu. Slavni matematik in prvi rektor slovenske univerze je bil prof. dr. Josip Plemelj. Župnik Ivan Piber je našega kmeta poučeval o sadjarstvu. Na Bledu živi in dela pisatelj Tone Svetina, znan po opisovanju vojnih dogodkov.

Na Bledu je nekaj let kaplanoval Janez Puhar (1814—1864), ki je Bled s fotografijo predstavil v svetovnem merilu.

Posebej se moramo spomniti Leopolda Layerja (1752—1828), ki je ustanovil slikarsko šolo na Gorenjskem. Okraševal je naše cerkvice s svetopisemskimi podobami. Najbolj znana je njegova slika Marije na Brezjah, ki jo je upodobil v letu 1814.

Tudi v okolici Kranja so delovali intelektualci. V Cerkljah nas spominja spomenik na Davorina Jenka, ki je avtor slovenske himne »Naprej zastave slave«. V isti vasi je živel znani dramski igralec Ignac Borštnik. V vasi Podreče pa stoji spomenik pesniku Simonu Jenku.

Iz Preddvora izhaja naša pisateljica Josipina Turnograjska, tod je bival zbiralec narodnega blaga Matija Valjavec.

(se nadaljuje)

Božo Benedik

Zmaga mrtvega bataljona

Bil je pust dan. Padal je z dežjem pomešan sneg. Kot vsak tak dan sem se tudi tokrat dolgočasil. A brat mi je dal dobro zamisel.

»Tanja, običajna babičinega bratranca. Kmalu bo imel god in spodobilo bi se, da mu kaj odneseva,« mi je rekel.

Malo sem pomislila in odgovorila:

»Ja, v takem vremenu je do njegove podirajoče se hiše celi dve uri. Si še prepričan, da bi šla?«

»Da, in kar hitro se odpraviva!« je še zaklical in izginil v kuhinjo.

Čez pol ure sva že hodila po poti, ki je bila blatna, spolzka in mokra. Otvorjena sva bila s cekarji, v katere je mama dala kos potice, liter vina, brat pa je dodal še nekaj škatlic cigaret.

Bila sva mokra, utrujena in zadihana, ko sva potrkala na njegove duri. Odprl nama je

rahlo sklonjen moški, star okoli 75 let, z nagubanim licem in pipico med zobmi. Lasje so mu bili že osiveli, a vendar so njegove kot nebo modre oči dokazovale, da je še vedno pri močeh.

»Oho, oho, se je oglasil. «Kaj pa je vaju prineslo ob takem vremenu?«

»Vse najboljše ob vašem go-du,« je zaklical brat in vzdignil iz moje roke cekar.

»Kako lepo, da sta se me spomnila,« se je nasmehnil. »Nihče od mojih se ni. Ah, kaj bi govoril! Vstopita, ne bosta ostala vendar na pragu!«

Ko sem vstopila v njegovo izbo, se mi je zazdelo, kot da vstopam v drug svet. V kotu topla kmečka peč, okoli nje klop. Ob oknu zopet klopi in velika miza. Na steni ura s kukavico. Ob drugi steni postelja, ki je bila skrbno postлана. Tla so bila sveže pomita.

»No, usedi se Tanja in prigrizni,« je veselo rekel stric. Brat, ki ni mogel biti dolgo časa tiho, je zaprosil strica:

»Povejte nama kaj. Kaj resničnega!«

Stric se ni dal dolgo prositi, natlačil si je čedro, pokimal in iz mize privlekel majhen, gotovo že star zveščič.

»Kaj je to? sem z zanimanjem vprašala.

»To je dnevnik mojega najboljšega prijatelja. Skupaj sva bila v 3. bataljonu Prešernove brigade. Žal sva se 3. decembra 1943 razšla. Bil sem hudo ranjen v hrbet in poslali so me v partizansko bolnico, on pa je odšel z brigado naprej. Njegovo partizansko ime je bilo Luka. Bil je dober fant, nekaj okoli 25 jih je imel.«

»Stric, preberi nama kaj!« sem zaprosila.

»Poslušajta torej!« je rekel in odprl zvezek.

● 6. decembra 1943:

Taborimo v majhni vasici Robidnica, malo oddaljeno od Cerknega. Vreme je slabo, zelo je mraz. Pogrešam Petra.

»Peter sem bil jaz,« nama je razložil stric in nadaljeval.

● 8. decembra 1943.

Iz Robidnice smo po ukazu štaba korpusa odšli proti Bohinju, da bi se naučili bojevati po visokih hribih in proti sovražnikovi premoči. Potem bi odšli na Koroško.

● 9. in 10. decembra 1943.

Popoldne smo se spustili v dolino Selške Sore in prekoračili cesto med Zalim logom in Železniki. Snežilo ni hudo, zato smo gazili brez večjih težav. Prtovč smo dosegli danes, 10. decembra 1943.

● 11. in 12. decembra 1943.

Na Prtovču smo počivali in prek Ratitovca odšli na Bitenjsko planino, kjer smo prenočili. Rekli so nam, da je pred nami najtežji in najnevarnejši del poti, čez Savo Bohinjko in železnico. Upam, da bomo prišli srečno čez vse te zapreke.

● 13. decembra 1943:

Smo na Koprivniku, v prazni šoli. Večina prijateljev spi. Tudi jaz sem utrujen. A moram ti povedati, da smo včeraj, ko smo prečkali most Pod koriti, naleteli na patroljo. Ker so bili oni na vozu, so nam ušli. Drugače smo srečno prišli čez Gorjuše do sem.

● 14. decembra 1943:

Domačini se bojijo, da bi jim Nemci požgali vas, zato je bil sklican sestanek štaba. Okoli poldne so vozniki s Koprivnika na Goreljek odpeljali slamo, da bi mi, partizani udobno ležali. Popoldne smo se iz Jereke spu-

stili proti Češnjici in pobrali živino ter hrano. Od tam, smo otovorjeni z živežem odšli na Goreljek.

● 15. decembra 1943:

Nastanili smo se v Lovčevem hotelu. Čistimo orožje in vsi smo dobre volje. Nekateri pomagajo kuharjem, jaz pa se sprehajam med zasneženimi smrekami in občudujem lepoto. Še zavedel se nisem, že sem bil precej oddaljen od hotela. Hotel sem se vrniti. A naenkrat sem zaslišal pokanje pušk. Izdaja, Nemci! Hitro sem stekel proti hotelu. Ta je bil že obkoljen. Kaj sedaj? Stekel sem k Vrhunčevi vili, v kateri je bil štab. Tudi tam ni bilo nikogar. Zrak so rešetale bombe in rafali iz brzostrelk. Ubogi fantje! Končno sem le našel štab. Načelnik štaba brigade je ukazal komisarju, naj zbere partizane in udari Nemce. Med navzkrižnim streljanjem smo se morali umakniti. Škoda! Prvi poskus je propadel. A vendar jih moramo rešiti! Komisar Ribič in še okoli 15 partizanov, smo zopet napadli, takrat iz zahodne smeri. A zopet so nas opazili Nemci in nad nas poslali smučarje. Po kratkem spopadu smo se morali umakniti. Ubogi prijatelji! Poskusili smo še tretjič. Povzpeli smo se na nek hrib jugovzhodno od Goreljka. Kurir, ki je bil poslan h Koroški četi, se je vrnil in povedal, da nam Koroški odred ne bo prišel na pomoč. Ker se je mračilo in nismo imeli streliva, nismo poskušali več. Slišal sem, kako partizani pojejo in si dvigajo moralo, videl sem, kako hotel gori. Srce se mi je trgalo. Radi bi tovarišem pomagali, vendar so bili Nemci premočni.

Po bitki, ko se jih je iz hotela le nekaj rešilo, smo odšli na Vogel, od tam pa na Jelovico. 6. januarja 1944 smo ustanovili 3. bataljon. Sestavljali smo ga preživeli borci iz boja na Goreljsku in brigadna četa težkega orožja. Poslali so nas na Koroško kot 1. bataljon Zapadnokoroškega odreda.

»Ali je Luka dočakal konec vojne?« sem vprašala.

»Da, vendar je dnevnik shranil pri meni. Ko sva se zadnjič srečala, mi je rekel, naj njegove zapiske prenesem na bodoče rodove, da bodo le-ti vedeli, kako so bili partizani tistega usodnega 15. decembra 1943 pogumni!«

Tanja BERAUS,
8. b. OŠ Bled

Kaj ni?

*Kaj ni življenje kakor bolečina,
ki z rojstvom se enkrat začne?
Kratko kot val in drobec nekega
spomina, je dan, ki z večerno
zarjo umre . . . najbolj dragoceno
nam darilo. Kaj ni kot smeh in
jok otroka, materinska nežna roka
in kakor očkovo naročje in spet je
jutro, ko ga sonce ožari . . . je jesen
in temne sanje, lahko je mora sred' noči . . .*

*Kaj ni življenje močna vera in upanje v lepše dni?
In je ljubezen kakor zelenilo, še drobna
bilka se brez njega posuši . . .*

Vesna

V slovo

Mariji Arh

V ponedeljek, 5. decembra smo se poslovili od Marije Arh, upokojene delavke TO Podnart.

Leta 1958 se je zaposlila v obratu Lancovo. Delala je v predelavi lesa kot sestavljalka lesene embalaže. V naši temeljni organizaciji je bila zaposlena do aprila 1977. leta, ko se je morala zaradi boleznih invalidsko upokojiti. Jesen življenja je preživela v Domu dr. Janka Benedika Radovljica.

V spominu jo bomo ohranili kot skromno in vestno delavko.

Zahvala

Ob izgubi drage mame

Marice Zakrajšek

se zahvaljujemo vsem, ki ste počastili njen spomin in ji darovali cvetje.

**Hčerka Ljuba, sin Slavko z družinama,
sestra Malči in ostalo sorodstvo**

Glavni in odgovorni urednik: Peter Debelak, tehnični urednik: Nada Frelih, člani: Tone Koncilja, Janez Marolt, Branko Urh, Anton Noč, Lado Cesar, Vinko Čuden, Miro Kelbl in Ciril Kraigher. Tisk: Gorenjski tisk, Kranj

STANJE ZAPOSLENIH ZA MESEC NOVEMBER 1988

	delavcev	pripravnikov
TOZD Tomaž Godec	420	3
TOZD Rečica	327	1
TOZD Mojstrana	93	1
TOZD Podnart	77	
TOZD Filbo	116	
DSSS	147	18
SKUPAJ	1180	22

ZAPOSILILI SO SE:

— v TOZD Tomaž Godec:
Ivana TORKAR, 1954 — I. st.

— v TOZD Podnart:

Drago STARE, 1954 — V. st.
— v DSSS:
Karel MASELJ, 1933 — VII. st.
Mirko RIMAHAZI, 1960 — VII. st.
Svetislav SIMIČ, 1933 — VI. st.
Damjan JENSTERLE, 1962 — V. st.
Sergeja AŽMAN, 1966 — VI. st.

ODŠLI SO:

— iz TOZD Podnart:
Jože GOLMAJER, II. st. — upokojitev
— iz DSSS:
Roža Marija MIKELJ, V. st. — potek priprav. prakse

POROČILI SO SE:

Jadranka POPOVIČ (TO Podnart)
Robert BIZJAK (TO Filbo)

RODILI SO SE:

Marjanu LOGARJU (TO Filbo) — sin
Blažu SELANU (TO Filbo) — sin

Upokojili so se

V TO TOMAŽ GODEC Bohinjska Bistrica se je v letu 1988 upokojilo lepo število sodelavk in sodelavcev. Velika večina od njih je delala v naši temeljni organizaciji dolgo vrsto let, tako da je njihov delovni prispevek k razvoju TO izredno velik, zato smo jim za njihovo delo dolžni izreči zahvalo in posebno pozornost.

Ivanka Vojvoda je v naši TO začela delati leta 1952 in je bila ena naših najstarejših delavk. Nazadnje je delala kot pomožni skladiščnik v obratu pohištvo. Delo je zahtevalo predvsem veliko natančnosti in reda. Tov. Vojvoda je imela prav te lastnosti, tako da je svoje delo opravljala z vso odgovornostjo in natančno.

Franc Odar je od leta 1969 delal v naši TO v obratu primarne predelave lesa na različnih delih, glavna naloga je bila razvrščevalec lesa na sortirnem kanalu. Poleg tega je obdeloval še svojo majhno kmetijo. Kljub težkemu delu v žagi se je vseskozi trudil, da je svoje delo dobro opravljal.

Franc Arh je bil delavec naše TO 32 let, najprej na krlišču, kjer je delal takrat, ko delo še ni bilo tako mehanizirano kot je danes. Druga njegova zaposlitev je bila v žagi, kjer je opravljal različna dela, nazadnje na delovnem mestu izmera žaganega lesa. Za svoje dolgoletno delo v naši TO je bil ob 40-letnici odlikovan z redom dela s srebrnim vencem.

Vera Gogala se je v naši TO zaposlila leta 1976, prej pa je delala v DO Modna oblačila Ljubljana. Zaposlena je bila v krojilnici na različnih delih in nalogah, največ pa kot odlagalec pri cepilki 1100. Kot dobra delavka, ki so ji sodelavci zaupali, je bila večkrat izvoljena tudi v razne samoupravne organe kot so DS TO, pa tudi v izvršni odbor OO sindikata.

Ivana Bučar je praktično vse svoje aktivno delovno obdobje preživela v naši TO. Leta 1954 je začela kot delavka v zaboju, nato v obratu sredic, z ustanovitvijo obrata opažnih plošč pa je bila razporejena v ta obrat, kjer je večinoma delala na delih in nalogah upravljalec spajalnega stroja. Trikrat je bila član DS TO in drugih samoupravnih organov.

Albin Kušcar je bil delavec naše TO 34 let, najprej kot zidar v gradbeni grupi, nato pa kot delavec v obratu opažnih plošč. Večkrat je moral opravljati najtežja dela. Bil je zelo vesten in dober delavec.

Ančka Frelih se je zaposlila v naši TO leta 1972 v obratu pohištvo. Prej je delala predvsem kot sezonska delavka v počitniškem domu »Jugovinila«. Delala je na delih in nalogah »upravljalec spajalnega stroja. S svojim delom je bila za vzgled mlajšim.

Marija Medja je prav tako skoraj vso aktivno delovno dobo preživela kot delavka naše temeljne organizacije. Že leta 1953 se je zaposlila v takratni zaboju. Nazadnje je delala v obratu pohištvo kot upravljalec ozkotračne žage.

Franc Dobravec je s svojim delom kot vzdrževalec v obdobju med 1961 do 1969 veliko doprinesel k vzdrževanju strojev in naprav. Zaradi svoje strokovnosti je napredoval v izmenovodjo v vzdrževalni delavnici. Svojo visoko strokovnost je pokazal predvsem pri montaži polnojarmenika v obratu žaga. Tudi družbenopolitično je bil aktiven član raznih samoupravnih organov.

Alojzija Cvetek se je v naši TO zaposlila junija 1972 v obratu pohištvo, kjer je delala na različnih delih in nalogah. Nazadnje je delala kot brusilec na malem kolutu. Bila je član odbora za delovna razmerja.

Alojz Bolčina se je zaposlil leta 1956 v tovarni lesne moke v Soteski, najprej kot gasilec. Pozna je postal kurjač v kotlovnici. To zahtevno delo je opravljal vse do svoje upokojitve. Delo kurjača je odgovorno pa tudi naporno, saj kotlovnica obratuje 24 ur na dan, ob sobotah, nedeljah in praznikih, tako da je delo v kotlovnici specifično in od človeka zahteva velike napore. Tov. Bolčina je svoje delo opravljal z veseljem in z vso odgovornostjo.

Francka Mandelc je prav tako vso svojo delovno dobo prislužila v naši temeljni organizaciji. Vsi mlajši delavci jo poznajo kot skladiščno delavko v oddelku priprave proizvodnje. Delo skladiščnika zahteva predvsem natančnost, tako pa smo tudi Franco poznali.

Anton Markelj se je v naši temeljni organizaciji zaposlil kot mizar leta 1968, prej pa je nekaj let delal v GKZ Srednja vas. Vseskozi je delal kot mizar v vzorčni delavnici. Bil je eden najboljših mizarjev, svoje delo je opravljal z ljubeznijo do svojega poklica.

Nikolaj Taler je bil vseh 40 let zaposlen v naši TO. Delal je na mnogih odgovornih delih in nalogah. Dolga leta je bil vodja oddelka za investicije in vzdrževanje, kar je eno od najodgovornejših del in nalog v TO. Delo zahteva veliko kreativnosti in natančnosti. Tudi družbeno politično je bil aktiven, saj je bil tudi predsednik DS DO LIP. Njegovo delo je dalo nezbrisani pečat v razvoju naše temeljne organizacije.

Anton Medja se je v naši TO zaposlil kot kvalificiran električar v oddelku za investicije in vzdrževanje. Vseskozi je delal v tem oddelku pri vzdrževanju elektronaprav.

Jože Črnko se je v naši temeljni organizaciji zaposlil 11. 10. 1955. Prišel je z mnogimi svojimi rojaki iz Prekmurja. Delal je na več delovnih mestih, kot zidar v nekdanji gradbeni grupi, nato je delal v obratu ISO-SPAN, po ukinitvi ISO-SPAN pa je bil razporejen v oddelk za splošne zadeve na dela in naloge vratarja, ki jih je opravljal z vso odgovornostjo. Bil je tudi aktiven gasilec.

Anica Arh se je pred 35 leti zaposlila v takratni zaboju, kjer je večina naših starejših delavk začela svojo pot v naši temeljni organizaciji. Po ukinitvi tega obrata je bila razporejena v obrat opažnih plošč, kjer je delala na različnih delih in nalogah, največ pa pri sestavi plošč. Svoje delo je vedno opravljala z vso vestnostjo in odgovornostjo.

Janez Smukavec je v našo TO prišel januarja 1982, iz GG Bled, kjer zaradi bolezni ni mogel več opravljati težkih fizičnih del. Delal je v krojilnici, vendar se mu zdravje kljub nekoliko lažjemu delu kot v gozdu ni izboljšalo, zato se je moral letos invalidsko upokojiti.



Ob odhodu v pokoj se vsem našim sodelavcem zahvaljujemo za njihov trud, ki so ga vlagali pri svojem delu. Želimo jim, da bi zadnjo etapo življenjske poti, ki naj bo predvsem zdrava, aktivna in seveda čimdaljša, srečno preživeli. Veseli pa bomo, če se niti, ki smo jih tekom let stkali, ob odhodu v pokoj ne bodo prekinile. Kadarkoli nas bodo obiskali bomo veseli, saj bomo vedeli, da so nas obiskali prijatelji, s katerimi smo preživeli veliko prijetnih in delovnih trenutkov.